

Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara

ELABORAT:

REKONCEPTUALIZACIJA MUZEJA AFRIČKE UMETNOSTI –
ZBIRKE VEDE I DR ZDRAVKA PEČARA

Prvi deo: okvir i dinamika realizacije projekta

dr Ana Sladojević

2021/22, Beograd

Sadržaj

Uvod.....	3
PRVI DEO: OKVIR PROJEKTA.....	4
I OSNOVNE INFORMACIJE O PROJEKTU, CILJEVI I PRISTUP	4
1.1 Osnovne informacije o projektu	4
1.2 Ciljevi.....	4
1.3 Pristup (2021-2023)	7
II KONTEKSTUALIZACIJA PREDLOGA PROJEKTA	10
2.1 O muzeju	10
2.2 Afričke umetnosti i pitanje upravljanja muzejskom kolekcijom	11
2.3 Mesto projekta u odnosu na prethodni rad na rekonceptualizaciji	14
2.4 SWOT analiza.....	18
2.5 Povezanost predloga nove koncepcije sa ostalim aspektima rada muzeja.....	19
DRUGI DEO: ORGANIZACIONA STRUKTURA PROJEKTA	22
I RADNI PAKETI, LJUDSKI RESURSI I VREMENSKI OKVIR IZVOĐENJA PROJEKTA.....	22
1.1 Pert Chart	22
1.2 Radni paketi	23
1.3 Gantt Chart.....	28
II BELEŠKE O URAĐENOM	29
2.1 Narativna verzija kalendara i obaveza (2021-2023)	29
2.2 Dostavljena mišljenja A. Sladojević (jun-septembar 2021).....	33
2.3 Predlog Plana i programa rada MAU za 2022.....	47
2.4 Struktura i početni sadržaj bloga.....	53
Bibliografija	55
Biografija	57

Uvod

Elaborat „Rekonceptualizacija Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara“ (prvi deo), nadovezuje se na prethodna teorijska razmatranja, programe i projekte u poslednjih deset godina (2012-2022), koja se tiču ***prevodenja određenih teorijskih koncepata u muzejsku praksu***. Nastao je nakon poziva dr Marije Aleksić, direktorke Muzeja afričke umetnosti u Beogradu – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara (MAU), da uzmem učešća u koncipiranju nove muzejske postavke. Kroz nekoliko radnih sastanaka tokom jula i avgusta 2021. godine, međutim, i mapiranja muzejskih potreba i prioriteta, dogovoreno je da se, umesto rada na stalnoj postavci, projekat postavi daleko šire. Nazvan je stoga ***projektom muzejske rekonceptualizacije***.

Ideje i teorijski koncepti korišćeni u promišljanju rekonceptualizacije imaju svoje prethodnice u doktorskoj tezi „Muzej kao slika sveta, prostor reprezentacije identiteta i ideologije“ (A. Sladojević, 2012¹), i u ciklusu razgovora u prostoru MAU pod nazivom „Konteksti i reprezentacije“ (A. Sladojević, E. Epštajn, 2014-2018). Takođe se direktno nastavljaju na projekat izložbe i izdanja povodom četrdeset godina MAU, „*Nyimpa kor ndzidzi, Čovek ne može opstati sam, (Re)konceptualizacija Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara*“ (A. Sladojević, E. Epštajn, 2017-2018).

Iako su ove ideje i teorijski koncepti, dakle, bili prisutni kroz projekte u radu MAU tokom poslednjih godina, oni nisu bili inkorporirani u delovanje samog muzeja. Imajući to u vidu, umesto da se fokusira na reprezentaciju, projekat je koncipiran tako da se pre svega usmeri na ***proizvodnju znanja***, i da ***na veoma osnovnom nivou svakodnevnog muzejskog rada uvede promenu praktičnih, metodoloških i terminoloških pristupa temama i problemskim pitanjima koja se javljaju u domenu kojem je muzej posvećen***.

Značajan aspekt muzejskog rada koji će uticati i na projekat ***rekonceptualizacije*** jeste takođe tekući ***projekat rekonstrukcije muzejske zgrade***, sa kojim je potrebno da bude komplementaran. Za sada je planirano da se ova dva ozbiljna projekta unapređenja muzejskih kapaciteta realizuju tokom 2022. i 2023. godine.

¹ https://www.academia.edu/51009092/Final_MUZEJ_KAO_SLIKA_SVETA_PhD_Ana_Sladojevic

I OSNOVNE INFORMACIJE O PROJEKTU, CILJEVI I PRISTUP

1.1 Osnovne informacije o projektu

- Nosilac projekta: Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara, odgovorno lice za muzej, dr Marija Aleksić
- Predlagač i autorka ideje projekta: dr Ana Sladojević
- Osnovni tim projekta čine: dr Ana Sladojević, Emilia Epštajn, Ana Knežević i dr Marija Aleksić
- Projekat se realizuje tokom 2022 i 2023. godine, dok je u periodu jun-decembar 2021, kroz sastanke predstavljena koncepcija (A. Sladojević), oformljen tim i postavljena osnova za rad kroz pisanje Predloga plana i programa rada za 2022, kojim je konkurisano za sredstva neophodna u daljoj realizaciji projekta.

1.2 Ciljevi

Kratkoročni ciljevi (2021-2023)

- Uvođenje izmena na institucionalnom nivou u pristupu afričkoj umetnosti, pre svega u pogledu tema, problemskih pitanja i terminološke preciznosti u ovom domenu, kao i u načinu komunikacije ovih izmena u javnom diskursu muzeja.
- Redefinisanje značaja postojeće zbirke MAU: revalorizacija same zbirke i njeno repozicioniranje u odnosu na noseći muzejski diskurs, i u odnosu na nacrt izmena predloženih elaboratom i projektom rekonceptualizacije.

- Redefinisanje i rekonceptualizacija samog MAU, zasnovano na vrednostima koje muzej zastupa i promoviše, sprovedeno kroz sve aspekte muzejskog rada.

Dugoročni ciljevi

- Uspostavljanje metodološkog modela za buduće politike reprezentacije afričke umetnosti, koji bi se odmakao od stereotipnih reprezentacija Afrike i afričkih umetnosti, postavljajući u prvi plan raznovrsne načine proizvodnje znanja u različitim domenima, sa naglaskom na umetničke prakse.
- Redefinisanje delovanja muzeja kao institucije u širem društvenom kontekstu, sa naglaskom na vrednosti koje muzej kao institucija zastupa, i na zajednice kojima služi, u odnosu prema temama na koje reaguje u realnom vremenu.
- Promena paradigme muzejske proizvodnje znanja, odmakom od standardnih ekspertskih modela prikupljanja, beleženja, istraživanja i reprezentacije, i senzibilizacijom za različite modele ne samo proizvodnje znanja, već i usvajanja znanja, i doprinosa njegovom razvoju kroz veće učešće publike i posetilaca.

Dodata vrednost: ciljevi projekta, u praktičnom smislu, mogu da doprinesu sledećim aspektima muzejskog delovanja:

Saradnja

- Iniciranje novih saradnji i partnerstava na lokalnom, regionalnom i međunarodnom nivou
- Uspostavljanje veće lokalne, regionalne i međunarodne vidljivosti muzeja
- Razvijanje programa saradnje gostujućih umetnika/*artist in residence*
- Uključivanje volontera i stažista na obostranu korist i uz obostranu podršku
- Insistiranje na profesionalizmu i poštovanju u svim saradnjama sa drugim institucijama i pojedincima, negovanje kulture uzajamnog uvažavanja među zaposlenima, saradnicima, publikom

Publika

- Negovanje veza sa publikom, i uspostavljanje dublje društvene svesti o vrednostima koje muzej zastupa i pitanjima kojima se MAU prevashodno bavi

- Bolje razumevanje ciljnih grupa muzeja
- Uvažavanje potreba i interesovanja zajednice
- Uspostavljanje bližih veza sa lokalnom zajednicom, i podvlačenje značaja muzeja u njoj / za nju (mesto susreta, debate, učenja, upoznavanja, kritičkog mišljenja i preispitivanja svojih stavova i stavova drugih u oblastima umetnosti, kulture, društvenog delovanja i dr.)

Kapaciteti muzeja

- Maksimalno iskorišćenje postojećih kapaciteta muzeja (zgrade, postojećeg fonda, ljudskih resursa), za dobijanje kvalitetnih rezultata (kvalitetan program, razvijanje kritičkog mišljenja, uspostavljanje platforme za razmenu informacija i utisaka, aktivnije učešće publike u programima muzeja, i dr.)
- Pобољшanje stanja muzejske zgrade
- Bolje razumevanje muzejskog fonda
- Povećanje organizacionih kapaciteta kroz uvođenje metodologija rada sa jasnom raspodelom poslova, sa obaveznom evaluacijom završenih etapa i kompletnih programa, i kroz uvođenje internih procedura, koje će olakšati eventualne nedoumice i ubrzati postupanje u skladu sa pravilnicima

Proizvodnja znanja

- Omogućavanje kontinuiranog učenja i saznavanja kroz muzejske programe
- Podržavanje inovativnog i kritičkog razmišljanja
- Promovisanje umetnosti kao bitnog elementa za kvalitetan i ispunjen život
- Odgovorno postupanje spram društvene uloge koja je muzeju poverena
- Odgovorno postupanje spram afektivnog nasleđa, sećanja i pamćenja.

1.3 Pristup (2021-2023)

Pristup kombinuje tri konkretne linije promišljanja, koje se povezuju sa svim segmentima muzejskog rada: **utemeljenje u prethodnim dobrim praksama, upravljanje zbirkama i proizvodnja znanja.**

Utemeljenje u prethodnim dobrim praksama

- Prepoznavanje i zvanično usvajanje *vrednosti* na kojima je načelno zasnovana delatnost muzeja, izražene kroz ideje antikolonijalizma, antirasizma i solidarnosti.
- Udruženo istraživanje, razmena i dekolonizacija znanja.
- Model muzejskog programa koji odudara od klasične, statične muzejske reprezentacije.
- Animacija muzejskog prostora reprezentacije korišćenjem različitih izvora informacija.

- Uvažavanje različitih načina doživljavanja muzejskih narativa: zvukom, dodirrom, pokretom, repliciranjem, i dr.
- Uključivanje teorijskog promišljanja u doživljaj muzejskog prostora (predavanja, konferencije, vebinari i sl.)
- Značajno prisustvo savremene umetnosti.

Upravljanje zbirkama

- Sveobuhvatna i sistematizovana trijaža već postojećih zbirki i pojedinačnih predmeta; utvrđivanje statusa određenih predmeta na nivou međunarodnih propisa i IKOM-ove crvene liste; utvrđivanje uloge muzeja kao posrednika u procesima potencijalnog povraćaja predmeta od fizičkih lica ka nacionalnim institucijama (muzejima).
- Odmak od etnografizacije kao preduslov za promenu muzejske reprezentacije podrazumeva **revalorizaciju** fonda, i **promenu sistematizacije** ne samo zbirki, već i načina prikupljanja i sistematizacije podataka, i načina njihovog korišćenja.
- Atribuiranje dela: prethodni modeli reprezentacije isključivo prema etničkoj atribuciji nisu više adekvatni, i potrebno je, kad god je to moguće, muzejski predmet atribuirati konkretnoj osobi koja ga je načinila, uz uvažavanje konteksta u kom je načinjen/kolekcioniran.
- Davanje prostora promišljanju **antikolonijalnih ideja**, koje su zabeležene kroz fotografije, dokumenta, audio i video zapise koji pripadaju zaostavštini Vede Zagorac i dr Zdravka Pečara, kao svojevrsnog *afektivnog nasleđa*, daje balans postojećoj kolekciji.
- Proučavanje savremene umetnosti i stvaralaštva
- Način govora o afričkim umetnostima, i Africi uopšte, mora da uveže savremenost života u afričkim zemljama sa svakom reprezentacijom, uključujući savremenu kulturnu i umetničku scenu, ali i teme koje poprimaju sve više pažnje poput fenomena formalne i neformalne urbanizacije, kolonijalnosti infrastrukture, migracija i ograničenja kretanja, i svih drugih pitanja koja u savremenom momentu utiču na stvaranje, razumevanje, predstavljanje i cirkulaciju umetnosti.

Proizvodnja znanja

- Aktivan i samo-reflektivan pristup dekolonizaciji znanja.
- Povezivanje sadržaja sa aktuelnim dešavanjima i reagovanje na određena dešavanja i teme u realnom vremenu.
- Razumevanje mere u kojoj svaki kustoski glas doprinosi kako učvršćivanju stereotipa tako i njihovoj dekonstrukciji, čime se poseban naglasak stavlja na odgovornost svake kustoskinje i kustosa za proizvodnju značenja unutar institucije u kojoj deluju.
- Digitalno prisustvo i komunikacija
- Stvaranje platformi i konstelacija dugoročne saradnje sa saradnicama i saradnicima širom sveta.

II KONTEKSTUALIZACIJA PREDLOGA PROJEKTA

2.1 O muzeju

Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara u vreme svog osnivanja proglašen je **jedinim antikolonijalnim muzejom u Evropi**. Razlog tome bila je politika nesvrstavanja koja je obeležila ne samo delovanje socijalističke Jugoslavije na svetskoj pozornici, već je doprinela i samo-percepciji njenih građana. U tom smislu, pre četrdeset i pet godina, postojala je svojevrsna podrazumevana veza između Muzeja afričke umetnosti i nesvrstavanja, a time i antikolonijalizma, kao jedne od osnovnih vrednosti koju su sve zemlje članice Pokreta delile.

U različitim periodima trajanja ovog muzeja, njegova se politika naravno menjala, i prilagođavala dominantnim diskursima. Poslednja decenija dvadesetog, i prva decenija dvadesetprvog veka, uglavnom su bile obeležene odmakom kustoske prakse od ideja nesvrstavanja. Počevši od izložbi kustosa Dejana Sretenovića „Crno telo, bele maske“ (2004), i umetnika Bartelemija Togoja „Omaž Zdravku Pečaru“ (2006), koji su problematizovali aspekte muzeja, kolekcioniranja i reprezentacije, i nastavivši se kroz program „Konteksti i reprezentacije“ (2014-2018), kao i izložbu „Nyimpa kor Ndizidzi“ (2017-2018), samo-refleksija je uvedena kao bitan element muzejskog rada, čime su i pitanja antikolonijalizma i nesvrstavanja ponovo došla u fokus.

Sve učestaliji pozivi za dekolonizacijom muzeja na globalnom nivou, naročito tokom poslednje decenije, koji su samo dodatno naglašeni usled promenjenih okolnosti proizvodnje i distribucije znanja tokom pandemije Covid19, postavljaju veoma kompleksan zadatak pred Muzej afričke umetnosti. Kako će ovaj muzej sa nasleđem antikolonijalizma, ne samo teorijski, već i kroz svoju praksu **artikulisati šta zapravo znači nositi prefiks „antikolonijalni“?**

Ovo je danas osnovno pitanje ne samo muzejske struke, i domena nasleđa, već i ukupne proizvodnje formalnog i neformalnog znanja, što se vidi kroz pozive za dekolonizacijom kurikuluma na univerzitetima širom sveta.

2.2 Afričke umetnosti i pitanje upravljanja muzejskom kolekcijom

Pitanja porekla i statusa predmeta u muzejskim zbirkama afričke umetnosti, i upravljanja muzejskim kolekcijama (njihovog planiranja, preformulisanja, revalorizacije i sl.), nalaze se trenutno u fokusu brojnih muzeja širom sveta. Iako je restitucija muzejskih predmeta značajna pre svega kao simbolički gest priznanja kolonijalnih zločina, **još je važnije konačno izmeniti i redefinisati načine na koje se unutar institucija nasleđa proizvodi znanje.**

Čak i nakon formalnog kraja kolonijalizma kao poretka, koji je za brojne afričke zemlje nastupio tokom šezdesetih godina 20. veka, društvena nejednakost je prevedena u druge ideološke termine, poput modernosti i razvoja, čime se nastavilo sa sprovođenjem prethodno uspostavljenih društvenih hijerarhija. Dekolonizacija saznanje paradigme, ideja koju možemo pronaći u delima afričkih, karipskih i američkih mislilaca, poput Markusa Garvija, Franca Fanona, Eme Sezera, Leopolda Sedara Sengora i drugih, nailazila je na otpore unutar postojećih okvira. Društvene strukture su upravo i funkcionisale na nejednakostima: pre svega ekonomskim, a zatim i na brojnim drugim društvenim nejednakostima, koje su propisivale modele društvenog uključivanja i isključivanja, vidljivosti i nevidljivosti. Muzeji širom sveta, baš kao i univerziteti, nastavili su da učestvuju u perpetuiranju paradigme koja ih je oblikovala. Ona je upisana u njihove procedure i aktivnosti, poput kolekcioniranja, izučavanja, kategorizovanja, katalogizovanja, izlaganja i tumačenja.

Muzeji su, između ostalog, proizveli okvir i za konstruisanje umetničkih praksi nastalih izvan Zapadne ili evropocentrične paradigme, pa tako i „klasičnih“, tradicionalnih ili istorijskih afričkih umetnosti. Jedan od najpoznatijih modela konstruisanja vrednosti afričkih umetnosti, poznat pod nazivom „One tribe, one style“, početkom dvadesetog veka je kanonizovao stilove prema zajednicama nastanka, locirajući vrednost stvaralaštva u pretkolonijalnu prošlost, ignorišući dinamičnu i promenljivu savremenost afričkih umetnosti. Ovaj pristup, iako je među stručnjacima u ovom domenu odavno prepoznat kao neprihvatljiv², i dalje je iz različitih razloga prisutan u brojim muzejima koji izlažu afričke umetnosti. Promena primenjene muzejske

² Littlefield Kasfir, S. (1984). One Tribe, One Style? Paradigms in the Historiography of African Art, in: History in Africa, Vol. 11, Cambridge University Press, pp. 163-193

terminologije, u izvesnom smislu je početak daleko šireg i sveobuhvatnijeg procesa korenite promene saznanje paradigme, pred kojim se muzeji ali i društvo konačno nalaze.

Neke od ovih aspekata proizvodnje stereotipa, Muzej afričke umetnosti deli sa srodnim institucijama u svetu, i uprkos svojoj antikolonijalnoj prošlosti, i vrednostima za koje se zalaže, takođe je podložan kritici. Nisu samo teorijski pristupi Muzeju afričke umetnosti, već su i kustoski i umetnički pristupi, između ostalog rad Ane Vujović, „Nepoznati afrički umetnik“ u okviru izložbe Nezaštićeni svedok I: *Afrodizijak*, kritikovali pomenutu kategorizaciju stilova, unutar koje stvaraoци ostaju anonimni. Kritika samog kolekcioniranja kao kolonijalne prakse, međutim, ima još i duže trajanje u MAU, kroz već pomenuti kustoski rad Dejana Sretenovića na izložbi *Crno telo, bele maske* 2004. godine, umetničku instalaciju Batelemija Togoja „Omaž dr Zdravku Pečaru“ 2006. godine, zaključno sa izložbom *Nyimpa Kor Ndzidzi* (2017). Sedamnaest godina kontinuiranog prisustva kritičkog mišljenja u muzejskom programu, međutim, nije dovelo do značajne promene u metodologiji izučavanja, dokumentovanja i reprezentacije afričkih predmeta u zbirkama MAU, zbog čega je – između ostalog – **projekat rekonceptualizacije** i pokrenut 2021. godine.

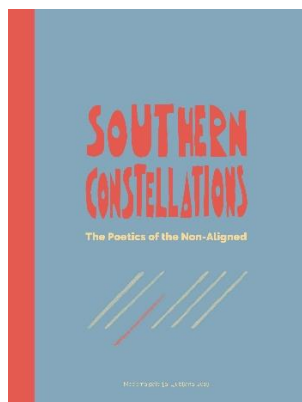
Kako su se modeli reprezentacije odavno već pomerili od predmeta prema kontekstu, razlika između postojećih muzejskih praksi akvizicije i upravljanja zbirkama MAU sa jedne strane, i teorijskog delovanja sa druge, samo je postala još vidljivija. U poslednjih deset godina, do tada potpuno nevidljiva, iako fizički prisutna u Muzeju, kolekcija dokumenata, fotografija i predmeta koji pripadaju antikolonijalnom delovanju Vede Zagorac i Zdravka Pečara dobila je revalorizaciju prvo kroz rad teoretičara revolucionarnog filma Olivijea Adušija, a zatim i istoričara Nemanje Radonjića. Iz ovih razloga, bitan deo ovog procesa samopromišljanja jeste konačno otvaranje pitanja **kako se muzejski predmeti u MAU biraju, kolekcioniraju, beleže, opisuju, proučavaju, postavljaju u kontekst, i reprezentuju**. Zasnivajući moje pretpostavke na dugoročnom razmatranju u čemu se nalaze *vrednosti* ovog muzeja, budućnost MAU vidim u prepoznavanju i daljem razvoju sopstvene metodologije rada i proizvodnje znanja koja će se oslanjati na *antikolonijalne* vrednosti upisane u muzej na samim počecima. Pošto je muzej od svojih početaka identifikovan sa kolekcijom, pa tako i svojim nazivom, istorizovana celina *Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara*, svakako zaslužuje da dobije adekvatno, ali **znatno redefinisano mesto** unutar jedne drugačije koncepcije muzeja. Ona će problematizovati

prethodne modele rada, pa tako i terminologiju i načine beleženja i reprezentacije, istovremeno ističući specifičnosti i autentične elemente muzejskog jezika razvijanog u MAU preko četiri decenije.

2.3 Mesto projekta u odnosu na prethodni rad na rekonceptualizaciji

Prevođenje teorije u praksu:

- **ciklus razgovora „Konteksti i reprezentacije“ (2014-2018)**
- **izložba „Nyimpa kor ndzidzi, Čovek ne može opstati sam, (Re)konceptualizacija Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara“ (2017-2018) / učešće u izložbi „Southern Constellations: The Poetics of the Non-Aligned“, kustos Bojana Piškur, MG+MSUM, Ljubljana / Asia Culture Center, Gvangdžu, Južna Koreja**

Projekat i izložba „Nyimpa kor ndzidzi, Čovek ne može opstati sam, (Re)konceptualizacija Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara“ (NKN), koji je imao prethodnicu u ciklusu razgovora „Konteksti i reprezentacije“ (A. Sladojević, E. Epštajn), predstavlja jedinstven pokušaj da se doslednim, kontinuiranim i višegodišnjim radom na liniji saradnje izvan muzeja (A. Sladojević) / u muzeju (E. Epštajn), determiniše nova metodologija muzejskog rada. Projektu je prethodila doktorska teza „Muzej kao slika sveta, prostor reprezentacije identiteta i ideologije“, odbranjena u maju 2012. godine u Grupi za teoriju umetnosti i medija, Interdisciplinarnih studija Univerziteta umetnosti u Beogradu. U priređenoj verziji objavljena je 2014. godine kao prvo isključivo elektronsko izdanje Muzeja afričke umetnosti, i poslužila je

kao osnova za ciklus razgovora „Konteksti i reprezentacije“, koji je predstavljao metodologiju postavljanja teorijskog diskursa i institucionalnog samo-promišljanja i doslovno u muzejski prostor.

Kako je Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara bio promovisan kao jedini antikolonijalni evropski muzej, u svetlu istorijskih okolnosti nesvrstavanja, i pozicioniranja socijalističke Jugoslavije među zemljama takozvanog Trećeg sveta, bilo je potrebno promisliti u čemu se sadrži njegov antikolonijalizam, kao i čime to on odudara od drugih muzeja koji se bave izlaganjem afričkih umetnosti.

Osnovni ciljevi projekta bili su deo metodologije prevođenja teorije u praksu kroz:

- a) uvođenje samo-refleksije u javan prostor
- b) revalorizaciju vidljivog
- c) prepoznavanje neprepoznatih vrednosti muzeja, poput pomoćnih kolekcija ili nemuzealizovane dokumentacije
- d) intervenciju unutar prostora stalne postavke, i interpolaciju određenih elemenata u skladu sa zaključcima istraživanja.

Samo-refleksija na stalnoj postavci (2014-2015). Ključna reč: *revalorizacija*

Prva faza projekta odvijala se pod nazivom programa razgovora „Konteksti i reprezentacije“. Razgovori otvorenog tipa u prostoru muzejske stalne postavke imali su svrhu da animiraju posetioce da promišljaju o samom muzeju i njegovim narativima. Kako se stalna postavka MAU nije značajno promenila od 1977. godine, kada je i koncipirana, o tom se muzejskom aspektu naročito diskutovalo: kako treba shvatiti ovu nepromenljivost muzeja, da li postoji razlog za to, i kako danas možemo da razumemo istorizovanu muzejsku postavku koja je očuvana u svom izvornom izgledu. Uočena je generacijska razlika u razumevanju muzejskog sadržaja, zato što implicitna vrednost konteksta u kom je zbirka nastala više nije bila podrazumevana. Zaključci do kojih se došlo kroz program „Konteksti i reprezentacije“ bili su da se stalna postavka može razumeti kao kompleksan artefakt po sebi, kao i da kontekst šezdesetih i sedamdesetih godina

dvadesetog veka, u kom su promovisane ideje anti-imperijalizma i antikolonijalizma, može da se razume kao muzejska vrednost po sebi.

Istraživanje dokumentacije (2015-2016). Ključna reč: *prepoznavanje*

Izvori, na osnovu kojih se tragalo za antikolonijalnim diskursom MAU (a koji više nije bio eksplicitan, sa gubitkom šireg konteksta prepoznavanja i validacije ideja antikolonijalizma, antirasizma i solidarnosti), bili su uglavnom locirani u neformalnoj dokumentaciji pohranjenoj u MAU, kao deo zaostavštine Vede Zagorac i dr Zdravka Pečara. Ne samo dokumentacija, već i fotografije, beleške, audio i video zapisi, čine deo ove značajne građe. U ovom delu projekta, fokus je bio upravo na manje poznatim odnosno „nevidljivim“ aspektima ne samo muzejske istorije, već i antikolonijalne istorije u širem smislu. Rezultati istraživanja pokazali su da se u dokumentaciji nalazi sećanje na antikolonijalni diskurs iz vremena osnivanja muzeja, i pokazalo se da ova dokumentacija, iz ugla antikolonijalizma i njegovih vrednosti, pruža daleko više informacija od formalne muzejske kolekcije. Ova do tada nepoznata građa uključena je u planiranje izložbe, ali što je još i važnije, vrednosti o kojima je ona svedočila: vrednosti antikolonijalizma, antirasizma i solidarnosti, istaknute su ponovo u prvi plan.

Istorizacija (2016-2017). Ključna reč: *pisanje preko* (overwriting)

Stoga je treća faza, koja je podrazumevala postavljanje izložbe i štampanje pratećeg izdanja, koje u velikoj meri odražava samu metodologiju „pisanja preko“ i prepoznavanja mnogih glasova unutar muzeja, interpolirala zaključke iz prve dve faze unutar samog muzejskog prostora, odnosno stalne postavke, na taj način uvodeći nove narative superponirane u odnosu na već postojeće. Uz uvažavanje dizajna i koncepcije tima koji je kreirao muzejsku stalnu postavku, odlučili smo da intervencije na postavci (odluka tima u sastavu Ana Sladojević, Emilia Epštajn, i dizajnerka Ivana Bunuševac) budu u vidu punktova na kojima smo određene sadržaje „pisale preko“ već postojećeg materijala. Korišćena su dokumenta, audio, video zapisi, kao i beleške i štampa. Treba naglasiti da ova građa, u poređenju sa muzejskom kolekcijom, nije bila do tada sagledana kao podjednako značajan i validan predmet muzejske interpretacije. Rezultati procesa

istorizacije pokazani su na izložbi i u publikaciji, krajem maja i početkom juna 2017. Izložba je trajala do marta 2018. godine.

Uvidi projekta NKN potvrdili su zaključke doktorata „Muzej kao slika sveta, prostor reprezentacije identiteta i ideologije“, da se Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara, iako u kontinuitetu sa praksom zapadnjačkih muzeja, zbog konteksta svog nastanka, ipak **izdvaja od većine evropskih muzeja sličnog tipa. Vrednosti koje je promovisao: anti-imperijalizam, antikolonijalizam i solidarnost**, trebalo bi da imaju značajno mesto u muzejskoj praksi, ne samo u ovom muzeju, već i u drugim institucijama, i kako tada, tako i danas mogu da se prepoznaju kao dobra **praksa institucije koja je društveno angažovana. Prepoznavanjem i ponovnim afirmisanjem ovih vrednosti u Muzeju afričke umetnosti, one imaju bolje izgleda da budu apsorbovane kao vrednosti, i samim tim življene u zajednici kojoj muzej služi, i u društvu u kom deluje.**

2.4 SWOT analiza

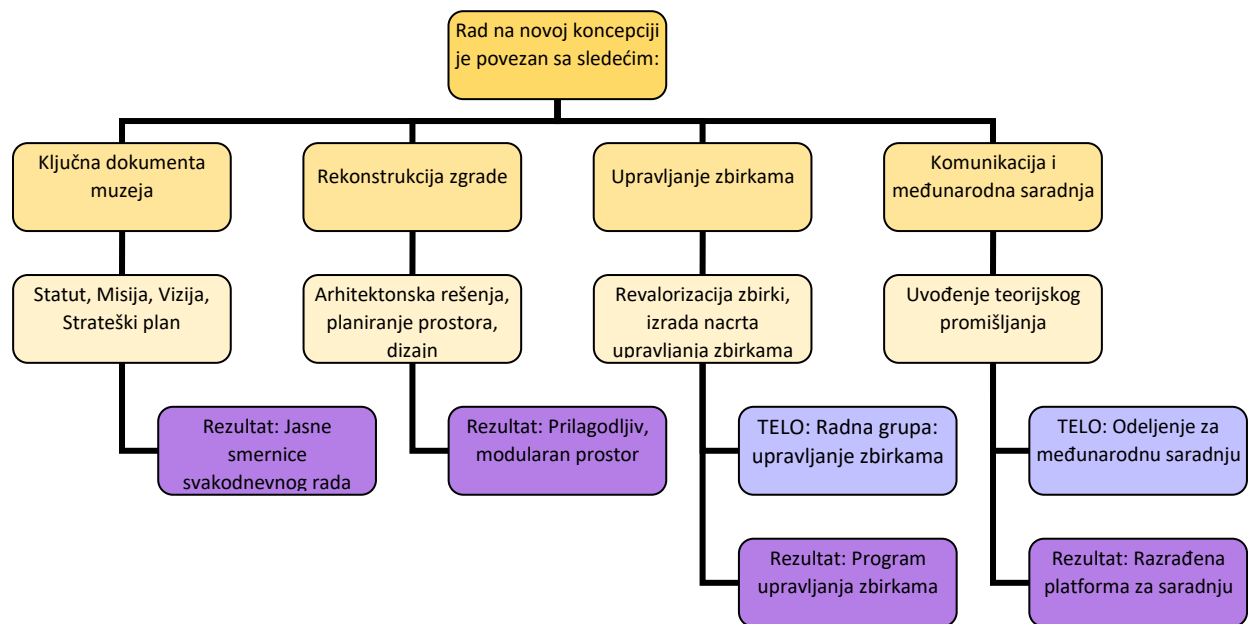
- sa fokusom na zbirke, postojeće muzejske prakse i njihovu otpornost, do sada urađene inovativne projekte, globalnu recepciju tema kojima su se bavili, promenu načina komunikacije i proizvodnje znanja

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> – Jedinstvena antikolonijalna istorija institucije kao svojevrsno <i>afektivno</i> nasleđe – Prethodno urađeni projekti dekolonizacije (od 2004. g. do sada) – Prepoznate i revalorizovane prethodno nevidljive (neformirane) antikolonijalne zbirke – Otvorenost za eksperimentalne pristupe muzejskom radu 	<ul style="list-style-type: none"> – Etnografizovana zbirka koja je opteretila muzejski identitet i koju je potrebno revidirati – Kontinuitet određenih narativa koji se više ne smatraju prihvatljivim (anonimni afrički umetnik, <i>One tribe, one style</i> paradigma, i sl.) – Nepostojanje jasnih smernica na nivou muzejske dokumentacije u pogledu poželjnih pravaca razvoja muzeja
PRILIKE	PRETNJE
<ul style="list-style-type: none"> – Globalno zanimanje za temu dekolonizacije – Pozivi za saradnju sa pojedincima i institucijama širom sveta – Digitalni pomak u komunikaciji (mogućnost stvaranja dugoročnih saradnji kroz mreže i konstelacije) – Novi načini proizvodnje znanja i komunikacije sadržaja 	<ul style="list-style-type: none"> – Inercija muzejskog posla (neodgovarajući postojeći modeli rada: metodologije, sistematizacije, proizvodnja sadržaja) – Otpor suštinskim promenama unutar struke – Vrednovanje usko stručne ekspertize kao značajnije od proživljenog iskustva i neposrednog uvida – Uverenje da muzeji ne moraju da odgovaraju na dešavanja u realnom vremenu

2.5 Povezanost predloga nove koncepcije sa ostalim aspektima rada muzeja

Predlog projekta nove koncepcije muzeja, koji je podstaknut početkom rada na rekonstrukciji zgrade, i promenom stalne postavke muzeja, koja u relativno nepromenjenom izgledu traje sada već četrdeset i pet godina, blisko je povezan sa sledećim poljima muzejskog rada: ključna dokumenta, muzejska zgrada, upravljanje zbirkama i komunikacija i međunarodna saradnja.

Shematski prikaz povezanosti predloga projekta nove koncepcije sa ostalim aspektima rada muzeja, dostavljen u avgustu 2021:

1. Ključna dokumenta muzeja: statut, misija, vizija i strateški plan

Projekat nove postavke muzeja temelji se na vrednostima antikolonijalizma, antirasizma i solidarnosti, i u tom smislu, sama reprezentacija **neodvojiva je od ukupne proizvodnje znanja u instituciji kulture**. Iz tog razloga, potrebno je kroz osnovna dokumenta muzeja koja odražavaju njegovu prošlost, sadašnjost i budućnost, dati smernice prema kojima će se ova promena muzejske paradigme sprovoditi u praktičnom smislu.

2. Rekonstrukcija zgrade

Arhitektonska rešenja, planiranje prostora i dizajn su prostorni i vizuelni elementi koji svojom prostornom sintaksom i drugim elementima reflektuju vrednosti i ideje na kojima se zasniva rad muzeja. S obzirom na svojevrsnu fluidnost nove koncepcije, koja je otvorenog tipa, te podložna modifikacijama i stalnom kretanju i smenjivanju elemenata, optimalna su arhitektonska rešenja otvorenog prostora i modularnog tipa.

3. Upravljanje zbirkama

S obzirom da je jedna od bitnih zamerki prethodnom modelu izlaganja etnografizacija, do koje je došlo kako formiranjem osnovne zbirke muzeja (više o tome u doktorskom radu i knjizi „Konteksti i reprezentacije“³), kao i uticajem etnografskog muzeološkog pristupa na reprezentaciju, potrebno je promisliti udeo postojeće zbirke u narednom planiranju upravljanja zbirkama. Kako bi se na adekvatan način usaglasili nova koncepcija i postojeće zbirke, potrebna je revalorizacija zbirki, i na osnovu toga **izrada nacrtu upravljanja zbirkama**, koju bi načinila Radna grupa okupljena oko ovog zadatka (napomena: ovo se ne odnosi na upravljanje zbirkama u kontekstu preventivne konzervacije, već na usklađivanje sadržaja zbirki sa novom koncepcijom muzeja).

³ https://www.academia.edu/6981851/Muzej_afri%C4%8Dke_umetnosti_Konteksti_i_reprezentacije_cela_knjiga_

4. Komunikacija i međunarodna saradnja

Promena u proizvodnji znanja koja se trenutno dešava na svetskom nivou podrazumeva ravnopravnost učešća aktera tzv. Globalnog Juga, odnosno stvaranje mreža i platformi na liniji Jug-Jug, i time umrežavanja proizvodnje znanja izvan centara proizvodnje znanja Globalnog Severa. Promena načina komunikacije koja je nastupila sa digitalnim pomakom, i koja je dodatno utemeljena tokom trajanja pandemije Covid19, omogućava održavanje kontinuiranog kontakta i saradnje na decentriranju dominantne paradigme.

Organizaciona struktura projekta 2

I STRUKTURA PROJEKTA, RADNI PAKETI I LJUDSKI RESURSI

1.1 Pert Chart

1.2 Radni paketi

Broj radnog paketa	1
Naziv radnog paketa	OSNOVNA IDEJA I KONCEPCIJA (DOSTAVLJENA MIŠLJENJA, ELABORAT I, II)
Učesnici	Ana Sladojević
Vreme izvođenja	jun 2021 – decembar 2023
Evaluacija	Da (dvoje nezavisnih evaluatora)

Ciljevi	Teorijska i praktična rekonceptualizacija MAU
Opis posla	Postavljanje osnove projekta, njegova razrada i praćenje realizacije
Zadaci	Z1 Uvid u postojeće stanje (2021) Z2 Dostavljanje mišljenja (2021) Z3 Dostavljanje nacrtu plana i programa za 2022 Z4 Izrada Elaborata (I i II deo) Z5 Povezivanje svih segmenata projekta sa nosećom idejom rekonceptualizacije
Rezultati (deliverables)	R1 Mišljenja R2 Predlog Plana i programa rada MAU za 2022 R3 Elaborat I deo R4 Predlog Plana i programa rada MAU za 2023 R5 Elaborat II deo

Broj radnog paketa	2
Naziv radnog paketa	UPRAVLJANJE I KOORDINACIJA
Učesnici	Ana Sladojević, Marija Aleksić, Emilia Epštajn, Ana Knežević
Vreme izvođenja	septembar 2021 – decembar 2023
Evaluacija	Samoevaluacija

Ciljevi	Koordinisanje rada između uključenih aktera, timova, saradnica i saradnika
Opis posla	Raspodela zaduženja u okviru timova, širenje međunarodnog kruga saradnica i saradnika, praćenje rokova, rezultata, i evaluacije
Zadaci	Z1 Formiranje osnovnog tima projekta (septembar 2021) Z2 Raspodela obaveza u okviru projekta Z3 Formiranje ostalih timova Z4 Održavanje saradnje i komunikacije sa timom za rekonstrukciju MAU Z5 Komunikacija sa dizajnerima Z6 Komunikacija sa evaluatorima
Rezultati	R1 Izveštaj o radu timova

Broj radnog paketa	3
Naziv radnog paketa	REVIDIRANJE OSNOVNIH MUZEJSKIH DOKUMENATA
Učesnici	Ana Sladojević, Marija Aleksić, Emilia Epštajn, Ana Knežević, Milica Naumov
Vreme izvođenja	septembar 2021 – decembar 2023
Evaluacija	Da

Ciljevi	Usaglašavanje muzejskih dokumenata, idejno, konceptijski i terminološki
Opis posla	Izrada dokumenata koji se odnose na plan i program rada, misiju i viziju, strateški plan i modele muzejskog beleženja zbirki i arhiviranja
Zadaci	Z1 Dorada Plana i programa rada za 2022 Z2 Formulisanje misije Z3 Formulisanje vizije Z4 Koncipiranje Strateškog dokumenta Z5 Izrada internih pravilnika Z6 Izrada novog Statuta Z7 Izrada Plana i programa rada za 2023 Z8 Koncipiranje Strateškog plana Z9 Muzejska datoteka: kritički osvrt i predlog promena
Rezultati	R1 Plan i program rada za 2022 R2 Misija R3 Vizija R4 Strateški dokument R5 Statut R6 Plan i program rada za 2023 R7 Strateški plan R8 Elaborat o internim pravilnicima R9 Elaborat o izmenama muzejskih datoteka

Broj radnog paketa	4
Naziv radnog paketa	REVALORIZACIJA KOLEKCIJE
Učesnici	Ana Sladojević, Ana Knežević, kustosi MAU, međunarodni savet
Vreme izvođenja	2022-2023
Evaluacija	Da

Ciljevi	Revalorizacija postojeće kolekcije i uspostavljanje Plana upravljanja zbirnama
Opis posla	Revalorizacija postojećih formalnih i neformalnih muzejskih zbirki, bočne građe i dokumentacije, i izrada nove koncepcije i modela razvoja muzejskih kolekcija koji će biti izraženi u Planu upravljanja zbirnama
Zadaci	Z1 Sumiranje postojećeg fizičkog fonda MAU (delimično urađena kroz prethodne projekte)

	Z2 Prikupljanje postojećih re-valorizacija (Sretenović, Aduši, Sladojević, komisije za reviziju-revalorizaciju) Z3 Izrada nacrtu Plana upravljanja zbirnama (A. Sladojević, A. Knežević), u skladu sa Strateškim dokumentom, i kasnije Strateškim planom Z4 Praktična primena smernica u radu MAU Z5 Rad na predlogu nove (nestalne) postavke MAU
Rezultati	R1 Plan upravljanja zbirnama R2 Predlog nove postavke MAU

Broj radnog paketa	5
Naziv radnog paketa	SARADNJA I KOMUNIKACIJA
Učesnici	Emilia Epštajn, Ana Sladojević, Ana Knežević
Vreme izvođenja	2022-2023
Evaluacija	Samoevaluacija

Ciljevi	Otvaranje prostora MAU za različite vrste proizvodnje znanja i interakcije sa muzejskim sadržajima, prepoznavanje uloge muzeja u službi svojih zajednica
Opis posla	Saradnja i komunikacija sa institucijama i pojedincima koji dele vrednosti MAU, uspostavljanje stalne platforme za razmenu mišljenja, proizvodnju znanja, i pomeranje granica reprezentacije u pravcu individualizovanog pristupa sadržajima
Zadaci	Z1 Uspostavljanje bloga Z2 Uspostavljanje programa "Minijature" Z3 Uspostavljanje webtoona o ključnim temama kojima je MAU posvećen Z4 Usklađivanje ostalih digitalnih sadržaja i društvenih mreža sa rekonceptualizacijom MAU (vebsajt, FB i dr.) Z5 Praćenje izrade, publikovanja i korišćenja sadržaja, u cilju izrade plana online komunikacije Z6 Usklađivanje sadržaja plasiranih kroz muzejske radionice sa rekonceptualizacijom MAU Z7 Širenje mreže saradnica i saradnika, posetilaca, content-creator-a, u skladu sa vrednostima i temama kojima je MAU posvećen
Rezultati	R1 Nacrt bloga R2 Sadržaji bloga R3 Nacrt Minijatura R4 Nacrt webtoon sadržaja R5 Nacrt muzejskog prisustva online R6 Plan muzejskih radionica-edukacije R7 Baza kontakata, saradnica i saradnika

Broj radnog paketa	6
Naziv radnog paketa	EVALUACIJA I FOKUS GRUPE
Učesnici	Nezavisne evaluatorke i evaluatori, i posetioci i ne-posetioci izabrani za fokus-grupe, sa kojima će komunicirati osnovni tim projekta
Vreme izvođenja	2022-2023
Evaluacija	/

Ciljevi	Dobijanje nezavisnog mišljenja o kvalitetu i sadržaju programa, planova, izdanja i sl.
Opis posla	Nezavisne evaluatorke i evaluatori biće angažovani prema svojim kompetencijama u određenom polju, za koje je potrebna evaluacija. Za rad u fokus-grupama, ključno je bazično interesovanje za muzej i muzejske sadržaje, a grupe će biti formirane zavisno od informacija koje se proveravaju (jasnoća sadržaja, modeli interpretacije i reprezentacije, dostupnost i sl.)
Zadaci	Z1 Evaluacija Z2 Davanje mišljenja na određene teme
Rezultati	R1 Evaluacija Elaborata (dvoje evaluatora) R2 Evaluacija Plana upravljanja zbirnama (strani i domaći evaluatori) R3 Evaluacija Strateškog dokumenta/ Strateškog plana (dvoje evaluatora)

Broj radnog paketa	7
Naziv radnog paketa	IZLOŽBA „ANTIKOLONIJALNI MUZEJ“
Učesnici	Ana Sladojević, kustos izložbe; izložbeni tim; saradnice i saradnici, umetnice i umetnici.
Vreme izvođenja	2022
Evaluacija	Samoevaluacija

Ciljevi	Izložba i katalog Antikolonijalni muzej
Opis posla	Kuratiranje izložbe i uređenje kataloga
Zadaci	Z1 Izrada Sinopsisa izložbe Z2 Saradnja sa dizajnerima, saradnicama i saradnicima Z3 Postavljanje izložbe Z4 Uređivanje kataloga
Rezultati	R1 Izložba R2 Katalog R3 Prateći sadržaji

Broj radnog paketa	8
Naziv radnog paketa	KONFERENCIJA
Učesnici	Naučni savet konferencije

Vreme izvođenja	2022
Evaluacija	Da/ Samoevaluacija

Ciljevi	Konferencija i dvojezično izdanje
Opis posla	Formiranje naučnog saveta konferencije, koncipiranje poziva, objavljivanje javnog poziva, rad naučnog saveta, tehnička organizacija konferencije, priprema izdanja
Zadaci	Z1 Formiranje naučnog saveta Z2 Koncipiranje poziva Z3 Objavljivanje poziva Z4 Organizacija i tehnička priprema Z5 Realizacija Z6 Izdanje
Rezultati	R1 Poziv R2 Konferencija (i snimak) R3 Izdanje

Broj radnog paketa	9
Naziv radnog paketa	REKONSTRUKCIJA
Napomena	<p>dr Marija Aleksić i Milica Josimov, koje čine osnovni tim zadužen za sprovođenje projekta rekonstrukcije muzejske zgrade, ključne su u komunikaciji i usklađivanju koraka između projekta rekonceptualizacije i rekonstrukcije.</p> <p>Kako je za oba projekta predviđen objedinjeni dizajnerski pristup, i prepoznatljiv odnosno ujednačen dizajnerski/arhitektonski rukopis, dizajn je još jedno polje preklapanja projekata.</p> <p>Projekat rekonceptualizacije ima kratkoročne i dugoročne ciljeve, ali u odnosu na samu rekonstrukciju zgrade, ima i cilj komuniciranja sadržaja izvan muzejskog prostora, naročito kada sam prostor ne bude dostupan tokom arhitektonskih i drugih zahvata na samoj zgradi.</p>

1.3 Gantt Chart (na sledećoj stranici)

Gantt Chart/ meseci	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27
RP 1	[Yellow bar]																										
R1 Mišljenje	[Yellow bar]																										
R3 Elaborat I deo	[Yellow bar]																										
R5 Elaborat II deo	[Yellow bar]																										
RP 2	[Pink bar]																										
Z1 Formiranje tima projekta	[Pink bar]																										
Z3 Formiranje ostalih timova	[Pink bar]																										
Z5 Komunikacija sa dizajnerima	[Pink bar]																										
R1 Izveštaj o radu timova 1i 2	[Pink bar]																										
RP 3	[Brown bar]																										
Z1 Dorada PPR22	[Brown bar]																										
R1 Plan i program rada za 2022	[Brown bar]																										
R2 Misija	[Brown bar]																										
R3 Vizija	[Brown bar]																										
Z4 Koncipiranje Strateškog dok.	[Brown bar]																										
R4 Strateški dokument	[Brown bar]																										
Z5 Izrada internih pravilnika	[Brown bar]																										
Z6 Izrada novog Statuta	[Brown bar]																										
R5 Statut	[Brown bar]																										
Z7 Izrada PPR23	[Brown bar]																										
R6 Plan i program rada za 2023	[Brown bar]																										
Z8 Koncipiranje Strateškog plana	[Brown bar]																										
R7 Strateški plan	[Brown bar]																										
Z9 Muzejska datoteka, izmene	[Brown bar]																										
R8 Elaborat o inter. pravilnicima	[Brown bar]																										
R9 Elaborat: izmene datoteka	[Brown bar]																										
RP 4	[Orange bar]																										
Z1 Sumiranje fonda	[Orange bar]																										
Z2 Postojeće re-valorizacije	[Orange bar]																										
Z3 Izrada nacrtu PUZ	[Orange bar]																										
Z5 Nova (nestalna) postavka	[Orange bar]																										
R1 Plan upravljanja zbirnama	[Orange bar]																										
R2 Predlog nove postavke MAU	[Orange bar]																										
RP 5	[Light Green bar]																										
R1 Nacrt bloga	[Light Green bar]																										
R2 Sadržaji bloga	[Light Green bar]																										
Z2 Uspostavljanje Miniature	[Light Green bar]																										
R4 Nacrt webtoon sadržaja	[Light Green bar]																										
Z3 Uspostavljanje webtoona	[Light Green bar]																										
Z4 Usklađivanje dig. sadržaja	[Light Green bar]																										
R5 Nacrt prisustva online	[Light Green bar]																										
R6 Plan radionica, edukacije	[Light Green bar]																										
R7 Baza kontakata	[Light Green bar]																										
6	[Purple bar]																										
R1 Evaluacija Elaborata	[Purple bar]																										
R2 Evaluacija PUZ	[Purple bar]																										
R3 Evaluacija Strateškog dokumenta/ Strateškog plana	[Purple bar]																										
7	[Yellow-Green bar]																										
Z1 Izrada Sinopsisa izložbe	[Yellow-Green bar]																										
Z2 Saradnja sa dizajnerima i dr	[Yellow-Green bar]																										
Z3 Postavljanje izložbe, R1 izl.	[Yellow-Green bar]																										
R2 Katalog	[Yellow-Green bar]																										
R3 Prateći sadržaj	[Yellow-Green bar]																										
8	[Dark Green bar]																										
Z1 Formiranje naučnog saveta	[Dark Green bar]																										
R1 Poziv	[Dark Green bar]																										
Z4 Organizacija i teh. priprema	[Dark Green bar]																										
R2 Konferencija (i snimak)	[Dark Green bar]																										
R3 Izdavanje	[Dark Green bar]																										
9	[Light Purple bar]																										
Saradnja sa timom za rekonstr.	[Light Purple bar]																										

II PREGLED URAĐENIH I PREOSTALIH ZADATAKA

2.1 Narativna verzija kalendara i obaveza (2021-2023)

jul-septembar 2021.

1. Preliminarni predlog rekonceptualizacije MAU, Ana Sladojević – urađeno (jul 2021)
2. Konkurisanje za predstavljanje projekta u Kulturnom centru Srbije u Parizu – Ana Sladojević, Marija Aleksić, Ana Knežević, Emilia Epštajn – urađeno (jul 2021). Projekat nije prošao.
3. Dostavljanje pojašnjenja predloga (uz sledeća dokumenta: Mišljenje o Planu i programu rada za 2021, Mišljenje o dizajnerskim rešenjima logoa, Mišljenje o promeni imena muzeja, uključujući i ovaj Nacrt saradnje), Ana Sladojević – urađeno (jul-avgust 2021)
4. Izrada nacrtu Plana i programa rada MAU za 2022. u skladu sa prethodno dostavljenim Mišljenjem o Planu i programu rada za 2021, i na osnovu predložene rekonceptualizacije MAU, koja se povezuje sa rekonstrukcijom muzejske zgrade, Ana Sladojević. Nacrt će predložiti nešto promenjenu strukturu Plana i programa rada, pre svega u načinu formulisanja određenih termina, ali i u uspostavljanju balansa između određenih aktivnosti. Kustosi će i dalje biti zaduženi za opis konkretnih poslova kojima će se baviti u 2022, ali to će biti naznačeno u nacrtu kada bude dostavljen. – urađeno (avgust 2021.)
5. Formiranje projektnog tima: Ana Sladojević, Emilia Epštajn, Ana Knežević, Marija Aleksić – urađeno (septembar 2021.)

septembar 2021 – januar 2022.

1. Pisanje finalnog Plana i programa rada MAU za 2022. – urađeno (januar 2022.)

2. Nacrt strukture bloga, pisanje unosa – urađeno

3. Iniciranje programa Minijature, komunikacija sa budućim sagovornicima (Elizabeth Asafo-Adjei, Ghana; Koštana Banović, Holandija)

februar 2022.

1. Elaborat Ana Sladojević (ovaj dokument)

2. Davanje elaborata na uvid nezavisnim evaluatorima.

3. Sastanak sa dizajnerima (planiranje total dizajna za sve elemente projekta, povezano sa rekonstrukcijom). Uspostavljanje kontinuirane saradnje sa dizajnerima.

4. Formiranje naučnog saveta konferencije „Antikolonijalni muzej”

5. Formiranje poziva za (online) konferenciju „Antikolonijalni muzej“.

6. Istraživanja i revidiranja muzejske metodologije beleženja (zbirka, dokumentacija, arhiv),
Milica Naumov

7. Formiranje grupe za izradu Plana upravljanja zbirkama (i projekcijom akvizicija u narednih pet godina)

8. Formiranje grupe za izradu Strateškog dokumenta, koji bi se povezao sa osnovnim dokumentima muzeja, Statutom, misijom i vizijom.

Tokom 2022.

1. Organizacija konferencije „Antikolonijalni muzej“, koja bi se održala u septembru 2022. u MAU

2. Sinopsis izložbe Antikolonijalni muzej, Ana Sladojević, realizacija jul i avgust 2022.
3. Izrada Strateškog dokumenta
4. Nezavisna evaluacija Strateškog dokumenta
5. Izrada Plana upravljanja zbirnama
6. Nezavisna evaluacija Plana upravljanja zbirnama
7. Izrada Plana akvizicija za muzejski fond u periodu od narednih pet godina, Ana Sladojević, Ana Knežević, i komisija sačinjena iz međunarodnih eksperata za afričke umetnosti – tokom 2022.
8. Formiranje Komisije za revalorizaciju postojećih zbirki: to bi bila grupa kustosa koja je već angažovana na reviziji zbirki, uz angažovanje nezavisnih stručnjaka iz srodnih muzeja u svetu, tokom 2022. Predlog za koordinatora komisije: Aleksandra Prodanović Bojović.
4. Izrada Nacrta plana prilagođavanja aktivnosti budućeg muzeja licima sa poteškoćama u komunikaciji, govoru, motorici, tumačenju slovničkih znakova, slabovidima i slepim, starijim licima, manjinskim ranjivim grupama ili pojedincima. Predlog za koordinatora grupe za prilagođavanje muzejskog sadržaja: Marija Miloš. Saradnici: studenti koji se specijalizuju za navedene oblasti.
5. Nastavak rada na istraživanju muzejskih dinamika koje doprinose brisanju određenih aktera i istorija, iznalaženju „bočnih istorija“ (counterhistories), posebno s osvrtom na savremenu feminističku teoriju: program koji već vodi Emilia Epštajn.
6. Nastavak rada na obradi, istraživanju i promovisanju sadržaja dokumentarnog fonda i ličnog fonda Vede Zagorac i dr Zdravka Pečara. Predlog za koordinatora aktivnosti u vezi sa ovim delom muzejskog fonda: Milica Naumov.

Tokom 2023.

1. Publikovanje knjige tekstova sa konferencije „Antikolonijalni muzej“, urednik izdanja Ana Sladojević – do maja 2023.
2. Izrada Strateškog plana, koji bi se povezao sa osnovnim dokumentima muzeja: Statutom, misijom i vizijom.
3. Promovisanje Strateškog plana, misije i vizije.
4. Izrada drugog dela Elaborata, uključujući i novu koncepciju MAU– Ana Sladojević, do kraja 2023. godine.
5. Evaluacija drugog dela elaborata
6. Promovisanje nove koncepcije tokom perioda rekonstrukcije zgrade: izrada „modela“ ili prototipa nove koncepcije, sa kojim može da se gostuje u muzejima širom sveta, Ana Sladojević i saradnici na projektu – do realizacije rekonstrukcije (2023)

Takođe (rekonstrukcija):

1. Formiranje Komisije za planiranje demontaže i smeštaja predmeta koji su trenutno na Stalnoj postavci, u okviru pripreme za rekonstrukciju MAU, i siguran smeštaj svih predmeta tokom rekonstrukcije. Predlog za koordinatora komisije: kustos i konzervator Milica Josimov.
2. Planiranje radova na demontiranju postojeće postavke. Planiranje smeštaja.
3. Beleženje postojeće postavke, fotografija i 3D beleženje. Napomena: većina muzeja ne razume značaj ovakvog procesa, a sam proces transformacije i način na koji se ona dešava postaje na kraju ugrađen u novu koncepciju.

2.2 Dostavljena mišljenja A. Sladojević

Mišljenje o ponuđenom rešenju vizuelnog identiteta MAU: 3 Oranges Design

dr Ana Sladojević, teoretičarka umetnosti

Beograd, 30.07.2021.

Poštovani, na osnovu razgovora sa dr Marijom Aleksić, direktorkom Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara, u prilogu dostavljam mišljenje o ponuđenom rešenju vizuelnog identiteta MAU, koje su sačinili dizajnerke/dizajneri studija 3 Oranges Design.

Dizajn je u Muzeju afričke umetnosti – zbirci Vede i dr Zdravka Pečara, od samih početaka percipiran kao bitan element komunikacije. Saveta i Slobodan Mašić, svojim hrabrim, upečatljivim dizajnom Stalne postavke – one koju i danas nalazimo u muzeju, ali koja će uskoro biti promenjena – postavili su standarde visoko. O dizajnu u MAU već je pisano (A. Knežević, I. Vojt, u: *Nyimpa kor ndzidzi*, (Re)konceptualizacija Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara, E. Epštajn i A. Sladojević ur., 2017), pa ovde neću ulaziti u takvu elaboraciju, već ću sagledati zahteve koji se postavljaju pred dizajn u kontekstu savremene promene paradigme muzejskog rada.

Osnovna promena koja se trenutno dešava u globalnim razmerama, kada su muzeji afričke umetnosti u pitanju, jeste **dekolonizacija znanja**, koja predstavlja ozbiljan zahtev ne samo na nivou same reprezentacije, već i kompletnog muzejskog rada. Naime, zahtev za dekolonizacijom nije upućen samo muzejima, već svim institucijama i organizacijama proizvodnje znanja. Da bi se dekolonizacija znanja sprovedla sistematski, ona mora da uključuje sve aspekte delovanja institucija, uključujući njihove sistematizacije, metodlogije rada, međuljudske odnose, način komunikacije sa saradnicama i saradnicima, načine na koje se određeno znanje čini dostupnim, i naravno i samu reprezentaciju, čiji je dizajn bitan deo.

U skladu sa time, jedna od osnovnih zamerki muzejima afričke umetnosti u svetu (a odnosi se i na MAU, uprkos njegovom nominalno antikolonijalnom diskursu) jeste **etnografizacija** Afrike i afričkih umetnosti, tako da je **prvi zahtev dizajnu da se ne prilagođava prethodno zadatim normativnim muzejskim okvirima koji etnografizuju reprezentaciju afričke umetnosti.**

LOGO/AKRONIM

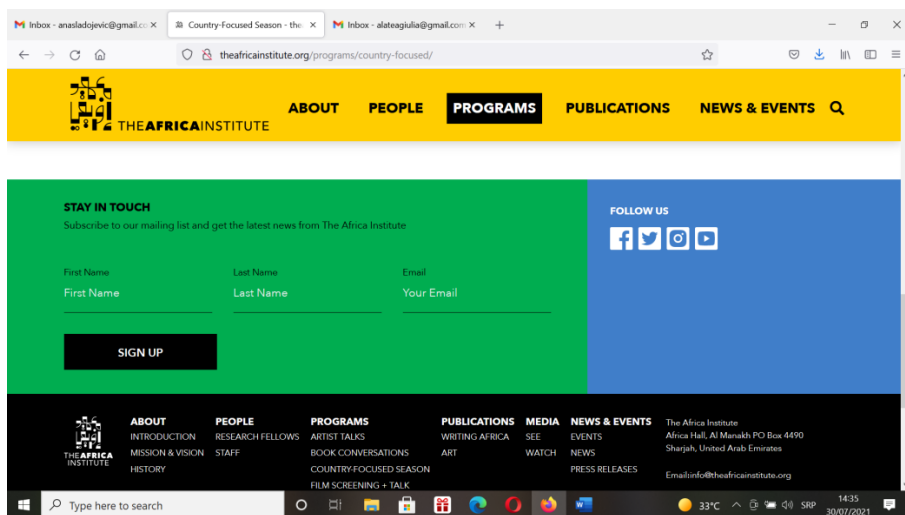
U tom smislu, predlog novog dizajna muzejskog akronima daleko sam više sklona da posmatram kao **omaž radu Savete i Slobodana Mašića**, nego kao predložak koji se ponavlja u umetnostima Afrike (iako to, naravno, nije netačno, verujem da je to ideja koju su i Saveta i Slobodan Mašić imali). U tom smislu smatram da je akronim veoma dobar. Mala zamerka samom dizajnu jeste samo slovo A, koje svedeno na dve linije oslonjene pod uglom odlično funkcioniše na latinici (u kojoj ne postoji slovo Л), ali koje se na ćirilici čita kao L. Iako je rešenje veoma elegantno, i uspostavlja kontinuitet sa dizajnom sa početaka rada MAU, treba razmisliti da li postoji način da se izbegne takva zabuna. Naravno, pošto je dizajn fonta autorski dizajnerski rad, na autorkama/autorima je da ili ponude drugo tumačenje ili da argumentovano odbrane svoj rad.

SIMBOL ĐIVARE

Što se tiče logoa MAU, koji je preko četrdeset godina bio prisutan kroz siluetu Đivara oglavlja, mišljenja sam da ga treba u potpunosti napustiti, i da je dovoljno, s obzirom na obrazloženje fonta kojim se ispisuje akronim muzeja – prisustvo **ritmično izlomjene linije** koja figurira kako u umetnostima zemalja Afrike, tako i u dizajnu prve muzejske postavke – zadržati ovaj asocijativni vizuelni element kao podsećanje na muzejske početke. Razlog za napuštanje simbola Đivara vidim u promeni paradigme o kojoj je bilo reči na početku: antikolonijalni diskurs Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara, danas ga čini atraktivnim i relevantnim u svetskim okvirima, i umesto dalje etnografizacije reprezentacije, treba insistirati na postavljanju upravo ove, **antikolonijalne paradigme** proizvodnje znanja, u centar muzejskog rada. To znači i davanje daleko manje vidljivosti svim onim elementima koji doslovno interpretiraju „tradicionalne afričke umetnosti“, shvaćeno u najširem smislu.

KOLOR SHEMA

Predložena kolor shema je izvedena dosledno prateći dizajn prvog kataloga MAU, iz 1977, tako da deluje retro, što je sasvim u skladu sa re-aktiviranjem diskursa antikolonijalizma sa početaka rada MAU. S obzirom na ispravno zaključivanje dizajnerki i dizajnera studija 3 Oranges Design, da se kroz razmatranje prethodnih dizajnerskih rešenja uspostavi kontinuitet u vizuelnom identitetu, moja sugestija bi bila da ne isključe sasvim ni boje koje su obeležile muzejski identitet Stalne postavke protekle četrdeset i četiri godine. Izbor boja Savete i Slobodana Mašića, kao i izbor fonta i detalja (zvezde), upravo je primer postavke koja se ne konformira postojećim modelima reprezentacije. Jedan od u svakom smislu najnaprednijih projekata kada je trenutno promišljanje afričkih tema u pitanju jeste The Africa Institute. Ispod je izgled njihovog sajta, sa bojama koje ga obeležavaju, pa verujem da treba razmisliti da intenzivna plava i zelena ipak ostanu među opcijama – naravno, izbalansirano sa drugim predloženim rešenjima.

Recenzija/Mišljenje: Plan i program rada Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara za 2021.

dr Ana Sladojević, teoretičarka umetnosti

Beograd, 02.08.2021.

Na osnovu razgovora sa dr Marijom Aleksić, direktorkom Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara, u prilogu dostavljam Recenziju odnosno Mišljenje o Planu i programu rada MAU kao *konceptiji* rada, sa ciljem da se detektuju anahronizmi u odnosu na savremenu muzejsku teoriju i praksu, i da se u nastavku (u posebnom dokumentu) predlože rešenja za dalji rad, kao i nacrt Plana i program rada za 2022. godinu.

1. PRIMEDBA: NEUSAGLAŠENOST DELATNOSTI

Prva primedba samom Planu i programu jeste **neusaglašenost njegovih delova**. Dok se u određenim delovima Plana i programa jasno uviđa zaokret ka savremenom promišljanju muzejske prakse, kroz uvođenje relevantnih savremenih metodologija, kao što je **davanje značaja zbirka koje prethodno nisu imale jasan status (dokumentacija Vede Zagorac i dr Zdravka Pečara)**, u nekim delovima (to je naročito primetno u samom uvodu), Plan i program rada doslovno ponavlja identične rečenice kao pre dvadeset godina. U tom smislu, veoma je bitno da **konceptualna promena** koja je na pomolu sa nastupajućom rekonstrukcijom, **prođe i kroz sva dokumenta muzeja, da se svaki muzejski dokument: Statut, misija, vizija, Strateški plan i, naravno, Plan i program rada, usklade u pogledu toga šta su osnovne vrednosti koje muzej promovise, koja su osnovna pitanja kojima se bavi, kao i da se usaglasi terminologija koja se pritom koristi.**

CILJ: USAGLAŠAVANJE KONCEPCIJE RADA MUZEJA KROZ OSNOVNA DOKUMENTA - STATUT, MISIJA, VIZIJA, STRATEŠKI PLAN, PLAN I PROGRAM RADA

2. PRIMEDBA: ETNOGRAFIKAZIJA

U skladu sa prethodnom primedbom, i u skladu sa promenom koja je već nastupila pre nekoliko godina, naročito 2016 i 2017 (istraživanje i izložba NKN), ali i nešto pre (istraživanje Olivijea Adušija u okviru projekta Nesvrstani modernizmi Muzeja savremene umetnosti u Beogradu i ERSTE Fondacije, i identifikacija i prva revalorizacija muzejskog fotografskog fonda), **stručna obrada muzealija koja je zasnovana na etnografskom pristupu, a zatim i pisanje i izlaganje u skladu sa ovom paradigmom, ne može više ničim da se opravda kao osnovna delatnost u jednom ovakvom muzeju**, i to ću obrazložiti u nastavku.

Naime, **fond MAU nikada nije mogao da postigne bilo kakavu relevantnost u svetskim okvirima dok god se poredio sa velikim evropskim muzejima**, poput Britanskog muzeja, ili Muzeja kej Branli, zato što nikada nije mogao da odgovori kriterijumima koje su ovi muzeji postavili, pre svega kriterijumima *starosti* (predmeti koji su najčešće pljačkom i otimanjem dospeli na evropski kontinent, što je danas goruće pitanje u kontekstu ovih muzeja i repatrijacije ovih predmeta), i *retkosti* (nakon što su opljačkani, ovakvih predmeta više nije bilo na kulturnim prostorima kojima su pripadali). Promena koja je u međuvremenu nastupila – a koja je anticipirana u doktorskom radu „Muzej kao slika sveta, prostor reprezentacije identiteta i ideologije“ (2012), omogućava da svaka institucija, pa tako i svaki muzej pronađu svoj autentični model mišljenja i reprezentacije u odnosu na **autentični kontekst svog nastanka, što je pokazano na primeru MAU**.

S obzirom da ova situacija daleko olakšava Muzeju afričke umetnosti prelaz u dekolonijalni i antikolonijalni model rada – što je brojnim drugim muzejima u svetu trenutno jedini cilj (pogledati pozive za predloge projekta muzeja u Britaniji, Francuskoj, Belgiji, Holandiji: takoreći jedina trenutna agenda ovih muzeja je **dekolonizacija**, i pred ovim institucijama je put koji MAU već ima jasno iscrtan dosadašnjim radom, od razgovora „Konteksti i reprezentacije“ do izložbe NKN), bilo bi **paradoksalno nastaviti sa istim načinom reprezentacije**, čiji je cilj bilo približavanje upravo ovim institucijama koje danas iz korena nastoje da promene svoje delovanje, pod time podrazumevajući **metodologije akvizicije, obrade, izlaganja, narativizacije**, takoreći sve aspekte muzejskog rada.

CILJ: NAPUŠTANJE ETNOGRAFIKAZIJE, I DEFINISANJE NOVE KONCEPCIJE RADA

3. PRIMEDBA: **NEDOSTATAK PLANA UPRAVLJANJA ZBIRKAMA** (ne odnosi se na preventivnu konzervaciju, već na planiranje akvizicija i otpisa predmeta iz zbirke)

Plan i program rada ne odgovara nikakvoj jasno postavljenoj strategiji muzeja, koju bi trebalo prikazati kroz Strateški plan, i to se vidi kroz potpuni **nedostatak projekcije rasta (ili umanjenja) zbirke i planiranja nabavke predmeta u dužem planiranom roku**, od barem pet godina. Predmete muzej ne bi trebalo da nabavlja stihijski, niti bi trebalo da se oslanja na ono što u muzej stigne putem poklona kolekcionara. Muzej bi trebalo da jasnom projekcijom svog budućeg rada, jasno determiniše **strategiju akvizicije predmeta**, i da predstavi doslednu i logičnu projekciju nabavke predmeta u skladu sa time. Ako ime muzeja ostane Muzej afričke umetnosti, to ime (iako na neke druge načine problematično, ali o ovome više u Mišljenu o promeni imena) ne može više da se odnosi na reprezentaciju „tradicionalnog“ ili „etničkog“ afričkog stvaralaštva, zato što je pisanje najeminentnijih teoretičara upravo o ovoj temi u poslednjih trideset godina (Okwui Enwezor, Olu Oguibe, Salah Hassan, Simon Njami, i dr.) pokazalo do koje mere je toksičan, stereotipan i rasistički ovakav način reprezentacije. Dakle, ukoliko se muzej bude bavio afričkom umetnošću, to će morati biti **savremena umetnost, najvišeg mogućeg kvaliteta**, koja ima evaluaciju relevantnih afričkih teoretičara i onih koji se na relevantan i osvešćen način bave savremenom umetnošću koja ili 1. nastaje u zemljama Afrike, 2. nastaje u afričkoj dijaspori, 3. nastaje u intersekciji pitanja koja su bitna savremenim stvaraočima širom sveta (pitanja savremene umetnosti u širem smislu), a koja su bitna i za stvaraoce u Africi ili afričkoj dijaspori.

CILJ: PISANJE PLANA I PROGRAMA UPRAVLJANJA ZBIRKAMA (kao deo Strateškog plana)

4. PRIMEDBA: **NEPOSTOJANJE JASNIH UPUTSTAVA ZA IZDAVAŠTVO I EDUKACIJU/POPULARIZACIJU KAO DEO MUZEJSKE KOMUNIKACIJE**

U skladu sa prethodno navedenim, delovi Plana i programa koji se odnose na izdavaštvo i radionice ilustrativni su za situaciju u kojoj se muzej trenutno nalazi u programskom i konceptijskom smislu. Dragocena sredstva muzeja namenjena izdavaštvu orijentisana su i na sledeće stavke: rukopis Zdravka Pečara i knjižicu za decu.

Rukopis Zdravka Pečara nisam imala prilike da pročitam u celosti, ali moj komentar se ovde ne odnosi samo na ovaj rukopis, već bilo koji rukopis od čijeg nastanka je prošlo izvesno vreme (čak i deset godina je već momenat za revidiranje određenih zaključaka). Izdanje bilo kakvog pisanja Zdravka Pečara ili Vede Zagorac (kao i do sada, Veda Zagorac je konstantno u drugom planu, a bilo bi recimo mnogo zanimljivije objaviti njeno pisanje, opservacije i beleške), uključujući i do sada objavljene knjige, poput „Afrička kretanja“ ili „Alžir do nezavisnosti“, ili bilo koje drugo već objavljeno štivo, **ne može da se da u štampu bez ozbiljne refleksije, kritike, i istorijskog i kontekstulnog *smeštanja* takvog rukopisa u jedan specifičan diskurs vremena.** Da bi se ovo uradilo, potrebno je uraditi prethodno istraživanje, i ponuditi jasnu evaluaciju sadržaja i zašto je bitno da se baš on danas pojavi kao muzejsko izdanje.

Radionice za decu, pa tako i izdanja, često se pogrešno tumače kao neozbiljna ili zabavna aktivnost. Knjižica za decu, međutim, *više nego ijedno drugo muzejsko izdanje*, zahteva izuzetnu upućenost i osetljivost na stereotipe, i na sva problematična mesta savremene reprezentacije. Moj je profesionalni utisak da među kustosima muzeja nije prihvaćen model auto-refleksije i samokritike prema odgovornosti koju imaju u stvaranju sadržaja i perpetuiranju određenih stereotipa, i da se određena proizvodnja znanja dešava prema prethodno prihvaćenoj inerciji muzejskog rada, i čak prema modelima koje sam i sama postavila pre dvadeset godina, kada je muzejska edukacija tog tipa predstavljala pionirski poduhvat u Srbiji, i još uvek nije bila prisutna u muzejima. Tada je postojao veliki pritisak na muzeje da razviju komunikaciju sa publikom, a pošto je MAU među prvima razvio program edukacije, ja sam bila pozvana da učestvujem u programu osnivanja „Centra za muzejsku didaktiku“. Sa tog sam se projekta povukla upravo kada je čitav projekat prebačen u komercijalizaciju i banalizaciju muzejskog sadržaja, koji je predstavljan isključivo kao zabavan, dok se o najbitnijoj stavki – a to je proizvodnja znanja, stavova i navika koje se takvim radom formiraju kod dece – nije vodilo računa.

U slučaju MAU, uporno insistiranje na određenoj vrsti reprezentacije, još od početka dvehiljaditih, koja je Afriku predstavljala kroz egzotizaciju, klimu, običaje, udaljavajući afričko stvaralaštvo od savremenosti, doprinelo je formiranju kompletne muzejske animacije i edukacije na određen način koji infantilizuje sliku o Africi. Svakako, potrebno je da muzeji imaju programe popularizacije, i tome su uvek služile radionice, kao i Afro Festival. Međutim, ovakvi programi po sebi imaju veću medijsku recepciju, zato što su pitki, zabavni i naizgled svima

razumljivi, i veoma je bitno voditi računa o ravnoteži između takvog sadržaja, i drugih sadržaja koji se bave istorizacijom, teorijom i reprezentacijom muzeja. **Suština muzejskog rada jeste proizvodnja znanja**, i ukoliko se na ovom aspektu ne radi dovoljno, posledice će se najdirektnije videti upravo u programima popularizacije. **To znači da muzejske radionice i popularni programi ne smeju da diktiraju muzejsku koncepciju, već da situacija mora da bude obrnuta, te da programi edukacije i popularizacije strogo prate proizvodnju znanja na način na koji je ona koncipirana na upravnom nivou, koji mora da se uredi najvažnijim muzejskim dokumentima.**

CILJ: PISANJE JASNIH UPUTSTAVA ZA IZDAVAŠTVO, MUZEJSKU EDUKACIJU I UKUPNO JAVNO/MEDIJSKO PRISUSTVO MUZEJA

Kritički osvrt na predlog promene naziva Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara

Ana Sladojević, nezavisna kustoskinja

Beograd, 04.08.2021.

Na osnovu razgovora sa dr Marijom Aleksić, direktorkom Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara, dostavljam u prilogu tekst baziran na delovima autorskih tekstova (objavljenih i u pripremi), koji se tiče imena/preimenovanja muzeja. Dokument se može koristiti za internu upotrebu, i sastavljen je kako bi izrazio mišljenje o promeni naziva muzeja, sagledanoj u kontekstu daleko veće promene muzejske koncepcije.

Recentni predlog da se od dugačkog imena: Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara (skraćeno MAU), zadrži samo prvi deo „Muzej afričke umetnosti“, postavlja daleko kompleksnija pitanja nego što se to letimično da pretpostaviti, i mora se sagledati kako u kontekstu njegove **istorizacije i rekonceptualizacije**, tako i kroz kompleksne procese **dekolonizacije muzeja na globalnom nivou**. S obzirom na svojevrsnu decentriranost, i svoju antikolonijalnu prošlost – upisanu u određenim segmentima muzejskog rada – bavljene temom dekolonizacije ima donekle drugačije zahteve kada je MAU u pitanju, ali ga svakako ne oslobađa odgovornosti promišljanja sopstvenih diskursa.

Zanimljivo je da rad na dekolonizaciji u MAU traje već sedamnaest godina, počevši sa izložbom „Crno telo, bele maske“ kustosa Dejana Sretenovića, 2004. godine, ali da se rezultati veoma sporo očituju u samom muzejskom radu. Paradoksalna situacija sa Muzejom afričke umetnosti – zbirkom Vede i dr Zdravka Pečara, koju sam teoretizovala kroz doktorsku tezu i kasnije programe i izložbe⁴, a koja se odražava u njegovoj **dualnosti kao nominalno antikolonijalnog**

⁴ Knjiga „Muzej afričke umetnosti, Konteksti i reprezentacije“ (2014), istoimeni ciklus razgovora (2014-2018), jubilarna izložbu povodom četrdeset godina muzeja, Nyimpa kor ndzidzi (2017-2018), brojne panele i predavanja (TrAIN Open Live Event: Anti/colonial representation at the Museum of African Art; Postsocialism & Art Masterclass: Ana Sladojević, Non-aligned histories of collections: Museum of African Art and the Museum of Yugoslavia, Belgrade, TrAIN, UAL, UK, 2021).

muzeja, ali sa svim odlikama kolonijalne paradigme u njegovim metodologijama – pre svega **kolekcioniranja ali i reprezentacije** – odražava se i na naziv samog muzeja.

Pri razmatranju problematike preimenovanja, moramo uzeti u obzir okolnosti nastanka zbirke, i pokretanje inicijative za ustanovljenje ovakvog muzeja. Veda Zagorac i Zdravko Pečar, dvoje ljudi sa velikim ugledom u tadašnjoj Socijalističkoj Jugoslaviji, koji su kao komunisti i partizani učestvovali u Drugom svetskom ratu, zatim se svojim delovanjem povezali sa antikolonijalnom borbom, naročito protiv kolonijalne vlasti u Alžiru, da bi potom kroz diplomatsku i kulturnu aktivnost obeleženu idejama nesvrstavanja, proveli dve decenije na afričkom kontinentu, ključni su za nastanak muzeja. Time se postavlja prvi problem u brisanju njihovih imena iz naziva, zato što su upravo oni svojim radom i zalaganjem **nosioi antikolonijalnog i nesvrstanog diskursa** u kontekstu muzeja: **upravo onog diskursa koji danas muzeju daje značaj**, i koji je muzej doveo u centar pažnje brojnih međunarodnih istraživačkih projekata u poslednjih desetak godina.

Sama forma u kojoj su imena kolekcionara navedena nije sporna, posebno zato što su sami izabrali kako žele da budu navedeni. Ono što je daleko problematičnije, jeste pominjanje reči „zbirka“. Sama zbirka, i identifikacija muzeja sa zbirkom, počevši od naziva, proizveli su svojevrsan model reprezentacije koji je potrebno **ozbiljno revidirati**. Kolekcioniranje prema postojećim modelima Zapadnjačkog kolekcioniranja, a kasnije i etnografizacija sprovedena kroz uspostavljanje modela dokumentacije, beleženja i reprezentacije (Stalna postavka koja je sastavljena iz segmenata koji odgovaraju etničkoj atribuciji predmeta, prema koncepciji prve direktorke muzeja Jelene Arandelović Lazić) uticali su na ukupan muzejski diskurs. Sa distance od četrdeset i četiri godine od osnivanja muzeja, sa sigurnošću možemo da tvrdimo da je ovakav **kolekcionarski i etnografizujući diskurs** – iako on ima opravdanje u trendovima reprezentacije svog vremena – **danas potpuno neprihvatljiv**.

Međutim, pošto predlog promene naziva predviđa da prvi deo imena ostane, dakle kao Muzej afričke umetnosti, to otvara brojna pitanja koja se tiču **konstruisanja sintagme „afrička umetnost“ u kontekstu muzeja**. Naime, do sada već kroz različite projekte istorizovano ime: *Muzej afričke umetnosti – zbirka Vede i dr Zdravka Pečara*, ima određena značenja koja su bitna u tumačenju određenog konteksta, pre svega nastanka muzeja. Međutim, (ponovno) nazivanje muzeja „Muzejom afričke umetnosti“ danas, mora da se kritički preispita. Šta znači „afrička umetnost“ u ovom nazivu? Da li govorimo o pretenziji institucije da predstavlja umetnost

čitavog jednog kontinenta? O kojoj umetnosti govorimo, ako znamo da je fond MAU skoro isključivo sačinjen iz predmeta nastalih na kolekcionarskoj i etnografskoj paradigmi konstruisanja „afričke umetnosti“? Ako muzej i teži da se okrene savremenom stvaralaštvu, što muzeju nije bilo strano tokom svih decenija svog rada, iako je bilo sporadično, šta je sa umetnicima koji rade u zemljama Afrike, ali ne žele da se predstavljaju kao afrički umetnici, zato što ne žele još jednu odrednicu koja ih smešta unutar sveta umetnosti samo na onovu toga odakle dolaze? Šta je sa ogromnom produkcijom umetnica i umetnika koji se bave temama bliskim svim ovde navedenim promišljanjima, ali koji nisu nužno „afrički“ umetnici? Konačno, kakav kapacitet Muzej afričke umetnosti ima da bi se bavio savremenom afričkom umetnošću?

U nastavku ću probati da odgovorim na ova pitanja, **pokazujući da promena imena mora da prati promenu koncepcije muzeja.**

EKSPLIKACIJA

Na počecima rada MAU, nekoliko izložbi uspostavilo je trend izlaganja savremene umetnosti iz Afrike, među njima „Savremena umetnost Gane“ (1980), „Oshogbo škola slikarstva“ (1988), i „Savremeni umetnici Nigerije. Iz kolekcije Pavlič“ (1998). Neke od najboljih izložbi koje su prikazane u MAU nakon 2000.g, bile su upravo izložbe savremene umetnosti, među njima dve izložbe na predlog Mihaela Milunovića, kustosa autorskog programa pomalo nesrećnog naziva „Obojeni svet“: Barthelemy Togo „Tranziti“ i „Omaž Zdravku Pečaru“ (2006), i Lennon Jno-Baptiste „Mudshots“ (2007). Već pomenuti kustoski koncept Dejana Sretenovića na izložbi „Crno telo, bele maske“ (2004) postavio je osnovu za razmišljanje o reprezentaciji afričkih umetnosti u MAU. Pored toga, izložba na predlog kustoskinje Ivane Vojt predstavila je radove Masinise Selmanija, pod nazivom „Podeljeni svetovi/Poles apart“ (2018). Niz radova savremenih umetnika bio je u sprezi i u dijalogu sa mestom izlaganja – odnosno sa anticolonijalnim kontekstom MAU, poput radova Zorana Naskovskog, „Precious Moments“ (2005), „Crno, crveno i belo“ (2006) i „AAA“ (2011-2013), izložbe „Granica je zatvorena“, kustoskinje Emilije Epštajn, izvedene u saradnji sa Grupom 484 i grupe savremenih umetnica i umetnika (2015), i konačno izložbe „Nezaštićeni svedok I: Afrodizijak“ (2019), koja je okupila neke od zanimljivih umetničkih promišljanja upravo različitih problemskih pitanja u vezi sa izlaganjem. Iako je, naravno, moguće uspostaviti argumentovanu kritiku svih pomenutih načina izlaganja, kritika

ovde nije presudna, već situacija u kojoj su se **problemska pitanja izdvojila kao daleko bitnija za profilisanje institucije reprezentacije**, nego poreklo umetnice ili umetnika, odnosno lociranje njenog ili njegovog rada kao afričkog ili ne.

Zadržavanjem imena Muzej afričke umetnosti, zadržava se izvorna namera, a to je da muzej reprezentuje umetnost. Međutim, deterritorijalizacija savremenog stvaralaštva ne ograničava više umetnice i umetnike na zemlje porekla ili boravka. Ako **naziv muzeja razumemo kao istorizovan** (iako u tom smislu parcijalan, pošto se gubi drugi deo naziva), moje je mišljenje da ono **omogućava svojevrsnu tranziciju sa jedne vrste recepcije toga šta je afrička umetnosti predstavljala za kolekcionare druge polovine dvadesetog veka, na ono što danas podrazumevamo pod umetnošću koja (sa svojevrsnom ogradom) nosi prefiks „afrička“, i da u tom pogledu ima smisla zadržati ga.**

Promena naziva muzeja je odluka koja doslovno može da artikuliše i kanališe budući rad institucije – odnosno, da propusti da to uradi. Više nego što odražava trenutno stanje u jednoj instituciji, ona će radije oslikati određenu projekciju budućnosti, **postavljajući horizont ideja prema kom se rad muzeja upravlja**. Uz zadržavanje naziva „Muzej afričke umetnosti“ bitno je istaći da naziv nije idealan, i da je uvek potrebno imati objašnjenje za brojna pitanja koja će dolaziti iz profesionalne zajednice.

Kao što je rečeno, za sada mislim da je najbolje ime tretirati kao **istorizovan naziv muzeja** (jedan njegov deo), a da **ravnotežu treba napraviti razvojem koncepcije „Antikolonijalni muzej“**, na kojoj će se temeljiti i koju će objasniti Strateški plan, a koja će za rezultat imati, između ostalog, i **novu postavku**.

POVEZANOST IMENA SA USPOSTAVLJANJEM NOVE KONCEPCIJE RADA

U vezi sa time, zasnivajući moje pretpostavke na desetogodišnjem razmatranju u čemu se nalaze *vrednosti* ovog muzeja, smatram da je budućnost ove institucije u razvoju **sopstvene metodologije rada i proizvodnje znanja, koja će se oslanjati na antikolonijalne vrednosti upisane u muzej na počecima njegovog rada**. U tom smislu, istorijski ili istorizovan *Muzej afričke umetnosti – zbirku Vede i dr Zdravka Pečara*, ili samo **Zbirku Vede Zagorac i Zdravka Pečara**, vidim kao zasebnu celinu, koja će dobiti adekvatno, ali **znatno izmenjeno mesto** unutar nove koncepcije koja će, kada su vrednosti za koje se zalaže u pitanju: vrednosti

antikolonijalizma, anti-rasizma i solidarnosti, biti u kontinuitetu sa osnovnim načelima oko kojih je muzej i osnovan. Moj predlog je da ova istorizovana celina, uz prateći komentar (poput metodologije „pisanja preko“ koja je razvijena na izložbi NKN), ostane u jednom svom segmentu izložena u prizemlju muzeja, i da predstavlja ovaj istorizovan aspekt muzejske proizvodnje znanje. Bitno je istaći da ovakva reprezentacija ne bi bila tumačena doslovno, kao do sada, već problematizujući prethodne modele reprezentacije, ali istovremeno ističući specifičnosti i autentične elemente muzejskog jezika razvijanog u MAU preko četiri decenije.

Predlažem da se **Strateški plan muzeja**, u narednih pet godina, **okrene savremenoj umetnosti** (ne savremenom stvaralaštvu poput izrade rukotvorina i slično, i ne etnografiji, već savremenoj umetnosti koja promišlja bitna pitanja reprezentacije, saznanja, proizvodnje znanja, položaja u odnosu na globalnu podelu koja se danas uglavnom izražava kroz Globalni Jug i Globalni Sever) i **savremenoj teoriji**, koja nastaje u okviru tema od značaja za zemlje Afrike, afričku dijasporu i zajednice i institucije koje se bave srodnim temama i problemskim pitanjima: poput antikolonijalizma, antirasizma, solidarnosti, ali i ekologije, migracija (poput projekta u kojem je muzej već participirao, naime „Granica je zatvorena“), nejednake zastupljenosti aktera iz zemalja takozvanog Globalnog Juga nasuprot Globalnog Severa, i dr.

Uz ovo, predlažem da se koncepcija takvog Strateškog plana bazira na idejama predstavljenim kroz moj predlog „Antikolonijalnog muzeja“, deo kojeg je prvi put izložen u predavanju TrAIN Open Live Event: *Anti/colonial representation at the Museum of African Art*; TrAIN, UAL, UK, 2021. Antikolonijalni muzej neće više opisivati geografsko i kulturno podneblje sa kog određena umetnost dolazi, već aktivan stav prema kolonijalnoj paradigmi koja je stvorila muzeje kakvim ih danas poznajemo. On bi za cilj imao **ukidanje etnografizacije afričkih umetnosti**, i reprezentaciju **alternativnih, skrivenih ili nedovoljno prepoznatih istorija i diskursa**, koji **decentriraju hegemoniju dominantne paradigme**, otvaraju prostor za stvaranje decentriranih **mreža i konstelacija saradnje**. Čak i ako „Antikolonijalni muzej“ u sebi nosi nepomirljivu kontradikciju ovih pojmova, tako preimenovana muzejska koncepcija bi veoma jasno, veoma direktno, u samom svom nazivu, davala podstrek i pravac razmišljanju koje je potrebno radi **suštinske dekolonizacije proizvodnje znanja**.

Neke od pomenutih ideja u predavanju TrAIN Open Live Event: *Anti/colonial representation at the Museum of African Art*; TrAIN, UAL, UK, 2021, odnosile su se na to kako bi se ovakva metodologija sprovela u kontekstu muzeja, između ostalog:

- Muzej treba da jasno definiše i izrazi vrednosti kojima se rukovodi, i da ih upiše u svaki segment svog rada.
- To podrazumeva i postavljanje antikolonijalnog, dekolonijalnog, anti-rasističkog promišljanja, kao osnovnih linija istraživanja, rada, izlaganja, izdavaštva, kao i svog drugog javnog delovanja.
- Da može da ima svrhu stecišta zamišljenih prošlosti i zamišljenih budućnosti, doprinoseći imaginaciji potrebnoj za projektovanje slike budućnosti, svojim emancipatorskim vrednostima, u isto vreme kritički i samo-reflektivno pristupajući svojim prethodnim praksama, što je preduslov za bilo koji rad na dekolonizaciji uma.
- Treba da napusti u potpunosti etnografsku interpretaciju afričke umetnosti, i da u fokus (kada su kolekcije u pitanju) postavi anti-kolonijalnu dokumentaciju iz svojih zbirki, i savremenu atribuiranu umetnost.
- Treba da uspostavi jasnu projekciju upravljanja zbirkama, u kojoj postojeće kolekcije treba da dobiju izbalansiraniju ulogu u ukupnoj reprezentaciji i aktivnostima.
- U samoj izlagačkoj praksi, treba da predstavlja rad savremenih stvaralaca, kustosa, teoretičara, uz obavezno atribuiranje dela, teksta i doprinosa svake osobe.
- Muzej treba da uspostavi saradnju sa pojedincima, organizacijama i institucijama, koja neće biti zasnovana na načelnom značaju određene institucije, već na znanju kojim neko može da kontribuirati promeni paradigme (institucionalne) proizvodnje znanja.
- U vezi sa ovim, da treba da uspostavi dugoročne veze saradnje i razmene sa pojedincima širom sveta.
- ne treba da govori u nečije ime, već da otvara prostor za druge ljude da izraze svoje mišljenje o temama koje se prevashodno njih tiču, odnosno u koje su naročito upućeni.
- treba da osvešćuje pojave dugog trajanja, prošivajući kako prošlost, tako i sadašnjost i budućnost, na odgovoran, savestan način.

- ne treba da gleda samo unazad ili unapred u projekciji svog rada, već da treba da razume neophodnosti koje se javljaju u realnom vremenu, i da može da poveže svu svoju produkciju sa savremenom artikulacijom našeg trenutnog stanja kao društva.

2.3 Predlog Plana i programa rada MAU za 2022

Nakon uvida u Plan i program rada MAU za 2021. godinu, izdvojili su se neki ključni problemi koje je potrebno rešavati već u samom postavljanju projekta rekonceptualizacije. Dakle, i pre nego što je projekat formalno postavljen, i sredstva odobrena, bilo je potrebno intervenisati na samom Planu i programu rada, u skladu sa prethodno dostavljenim Mišljenjem (str. 36-40)

USKLADIVANJE SADRŽAJA PREDLOGA PLANA I PROGRAMA ZA 2022. SA IDEJAMA PROJEKTA

U Planu i programu rada MAU za 2022. godinu, u skladu sa prethodnim primedbama i sugestijama, intervenisano je na nekoliko ključnih mesta u tekstu dokumenta:

- a. redefinisane osnovne delatnosti ustanove
- b. stručna delatnost
- c. izrada Plana upravljanja zbirkama
- d. beleženje procesa rekonstrukcije MAU
- e. naučna delatnost

a. REDEFINISANJE OSNOVNE DELATNOSTI USTANOVE

Osnovna delatnost Muzeja afričke umetnosti jeste naučno i stručno utemeljena, obaveštena i istinita reprezentacija savremenih tokova kulture, umetnosti, edukacije i drugih vidova stvaralaštva koji nastaju u zemljama Afrike, afričkoj dijaspori i u zajednicama i institucijama širom sveta posvećenim ovim temama. Sve ovo je u skladu sa projektovanjem dekolonijalne budućnosti muzeja, u kojoj je potrebno da učestvuju akteri iz svih delova sveta, kao nosioci specifičnih znanja i doprinosa, uz koje je jedino i moguća dekolonizacija znanja i reprezentacije na svetskom nivou.

Delatnost Muzeja čine sledeći poslovi:

- stručna i naučna obrada tema i problemskih pitanja. Prepoznavanje problema i izazova sadašnjeg momenta, i govor o njima u realnom vremenu, uz staranje ne samo o kolekcijama, već i o različitom (ponekad i disonantnom) sećanju i pamćenju koje ih prati. Rezultati stručne i naučne obrade predstavljaju se kroz razgovore, tribine, konferencije, gostovanja, izložbe, zajedničke projekte, platforme međunarodne saradnje, publikacije, edukaciju, kao i kroz druge vidove delatnosti Muzeja.

- staranje o muzejskom fondu koje podrazumeva jasnu projekciju planiranog razvoja kolekcija, evaluaciju i revalorizaciju postojećih zbirki, dopunjavanje informacija koje nedostaju o postojećim zbirkama, revidiranje prethodnih celina na osnovu savremenih načina valorizacije, prepoznavanje do sada neprepoznatih vrednosti određenih zbirki i predmeta, planiranje akvizicija.

- profesionalna umreženost, odnosno razvijanje platformi za komunikaciju i uspostavljanje dugoročnih mreža saradnje (razvoj i izvođenje zajedničkih projekata, razmena i diseminacija rezultata saradnje) sa kolegamicama i kolegama iz institucija sa kojima se dele vrednosti, ciljevi i teme, prevashodno iz srodnih institucija u zemljama Afrike i afričke dijaspori, ali i iz zemlje i regiona.

- komunikacija muzejskih sadržaja na transparentne, demokratične, participatorne, inkluzivne i višeglasne načine. Omogućavanje jednakih prava i pristupa nasleđu svima, uz otvaranje fizičkih i digitalnih prostora za kritički dijalog o prošlostima i budućnostima. Aktivno partnerstvo sa različitim zajednicama, u kolekcioniranju, očuvanju, istraživanju, interpretaciji, izlaganju, a pre svega proizvodnji znanja koje uvažava dostojanstvo, prava i jednakost svih.

b. STRUČNA DELATNOST

Izrada Strateškog plana MAU, uz revidiranje Misije, Vizije i drugih nosećih dokumenata rada MAU, u skladu sa novom koncepcijom MAU

Kao bitan deo ovogodišnjeg rada MAU, u kontekstu pripreme njegove rekonstrukcije, jeste i revidiranje osnovnih dokumenata kojima se uređuje rad muzeja. Strateški plan MAU, kao krovni dokument koji obuhvata i dodatne preporuke i smernice za rad muzeja, biće izrađen u skladu sa

savremenim zahtevima koji se postavljaju pred muzeje, sa naglaskom na problemska pitanja sa kojima se brojni muzeji afričke umetnosti u svetu trenutno suočavaju (naročito u kontekstu repatrijacije konkretnih muzejskih predmeta i dekolonizacije muzejske proizvodnje znanja).

Pored toga što će Strateškim planom biti jasnije projektovan dalji razvoj i rad Muzeja afričke umetnosti, takođe će biti uvedena osavremenjena terminologija. S obzirom da je Stalna postavka MAU iz 1977. godine ostala sa izvornim legendama, kao i da postoji čitava muzejska produkcija tekstova dostupnih u štampanoj i digitalnoj formi, koji datiraju iz vremena danas prevaziđenog govora o pitanjima Afrike, afričke umetnosti i muzejske reprezentacije, Strateški plan će podrazumevati i temeljno revidiranje muzejske proizvodnje značenja u svim medijima.

Ovakav pristup podrazumeva nastavak rada na dekolonizaciji muzejske reprezentacije, koji se već godinama odvija i u samom Muzeju afričke umetnosti, a koji se nadovezuje na muzejske početke utemeljene u idejama antikolonijalizma. Autentičnost ovakvog pristupa prepoznata je i u svetu, gde stručnjaci i saradnici muzeja predstavljaju rezultate svog rada, nudeći na praktičnom primeru Muzeja afričke umetnosti i njegovih praksi, moguće pristupe dekolonizaciji znanja.

Pored navedenog, Strateškim planom biće dodatno pojašnjeni etički pristupi prikupljanju, obradi i reprezentaciji muzejskog sadržaja; odgovorno upravljanje zbirkama – istorizacija etnografskog pristupa, i njegoa kontekstualizacija, i pomak prema reprezentaciji umetnosti, u skladu sa imenom muzeja, a naročito savremene afričke umetnosti, umetnosti afričke dijaspore, kao i savremene umetnosti koja se bavi problemskim temama i pitanjima od značaja za delokrug rada MAU (pitanja antikolonijalizma, antirasizma i solidarnosti, u skladu sa inicijalnim vrednostima na kojima je muzej nastao).

c. Izrada Plana upravljanja zbirkama

Plan upravljanja zbirkama predstavlja bitan deo u planiranju daljeg razvoja MAU, zato što podrazumeva jasnije definisanje tendencija koje su se kroz praksu već iskazale u ovom muzeju. Naime, iako je osnovna zbirka muzeja, koja je bila neposredan povod njegovom formiranju, a zatim i otvaranju za javnost 1977. godine, prema svojoj metodologiji kolekcioniranja bila etnografska zbirka, od samih početaka rada muzeja – što se može videti i u njegovom nazivu –

Muzej afričke umetnosti je trebalo da bude namenjen reprezentaciji aktuelnog umetničkog stvaralaštva u zemljama Afrike.

Okolnosti koje su se drastično promenile u nekoliko poslednjih godina u domenu reprezentacije afričkih umetnosti – posebno kada su evropski muzeji u pitanju – nalažu da se afričkom tradicionalnom stvaralaštvu starijeg datuma pristupa etički, i da se vredni predmeti afričke starine ne iznose iz zemalja porekla. Bilo kakva nabavka starih predmeta – koji su inače bili u fokusu muzeja afričke umetnosti u svetu – bila bi neetička i sporna, i nalagala bi da muzej takve predmete preda zemljama porekla. Iz svih ovih razloga, definisanje savremene umetnosti afričkih zemalja, afričke dijaspore, i umetnosti koja se bavi temama i problemskim pitanjima od značaja za reprezentaciju Afrike, kao budućnosti razvoja kolekcija Muzeja afričke umetnosti, predstavlja logičan korak u daljem radu.

Pored toga, muzej već ima značajna dela savremenih umetnika u svojim zbirkama (Fanizani Akuda, Marli Šamir, Džejms Kvame Amoa, Katarina Radović, Fatma Mohamed, Mohamed Vasia Čarinda, Erik Šnak, Mišel Isak, Pol Kido, Kabelo Kim Mudize, Filipus Šhama i dr.). Organizovan je i zavidan niz izložbi i dešavanja posvećenih savremenom afričkom stvaralaštvu (projekcije dela afričke savremene kinematografije u okviru saradnje sa ambasadama, međunarodnim kulturnim centrima i srodnim institucijama, muzičkog stvaralaštva, savremenih likovnih umetnika poput Masinise Selmanija, savremenih fotografa poput Edvarda Ešvalua, Neme Džodi Ngelime, Ester Rut Mbabazi, Samira Sačua i Sare Vaisve, savremenih umetnika iz Namibije poput Rudolfa Sajbeba, Trijanusa Nakalea, Barbare Bolke, Barbare Piron, udruženja Vuda, Išmaela Šivutea, Engelharda Ruanazije, Urte Remert, udruženja !Ikhoba Textile Project, Višitue Džiharine, Alfeusa Mvule, Leonarda Majkla Abrahamsa, Titi Kale Čulumbea, Fransa Nambinge, Sebastijana Namaseba). Brojna dela su in situ nastala u saradnji kustosa muzeja sa savremenim umetnicima (Bartelemi Togo, Verner Puntigam, Klaus Holinec, Zoran Naskovski, Ana Adamović, Ana Vujović, Milica Rakić, Siniša Ilić, Koštana Banović, i dr.). U tom smislu, uspostavljanje Plana upravljanja zbirkama, samo će dodatno definisati postojeću i urediti smernicama buduću muzejsku praksu.

d. Beleženje procesa rekonstrukcije MAU (fotografija, video zapis)

Beleženje procesa rekonstrukcije muzeja je od izuzetnog značaja i ujedno aktivnost koja nije dovoljno prepoznata u brojnim institucijama u svetu, koje su svoje postavke promenile, ne iskoristivši priliku da zabeleže ovaj proces.

Pre pet godina, prilikom obeležavanja jubileja muzeja, pronađeni su dragoceni fotografski i video materijali u dokumentaciji MAU, koji su dopunili naša znanja o nastanku različitih slojeva muzeja, o promenama koje su nastajale transformacijom prostora (muzejske zgrade) i načina reprezentacije.

Ovaj proces nam je dao uvid u to koliko je značajno, kako za samu instituciju, tako i za struku očuvanja i reprezentacije nasleđa, da se sami modeli kolekcioniranja, obrade, istraživanja i reprezentacije dokumentuju, zato što se kroz njih mogu uvideti i ključni momenti promene u pristupu određenim temama.

Beleženje procesa rekonstrukcije MAU, međutim, nema samo dokumentarnu svrhu. Želja nam je da kroz ovakva pristup, približimo elemente planiranja muzejskog rada i reprezentacije publici, kao svojevrstan pogled „iza“ onoga što se smatra standardnom muzejskom reprezentacijom, i da na taj način među njima dodatno razvijemo odnos prema ovoj instituciji kao delu zajedničkog nasleđa. Svrha ovakvog beleženja takođe će imati svoje primene u saradnji sa brojnim katedrama sa kojima muzej saraduje, a koje u svom kurikulumu imaju predmet muzeologija i/ili heritologija, odnosno dizajn muzejskih postavki i muzejsku reprezentaciju i interpretaciju.

Namera nam je i da rezultati beleženja muzejske transformacije – ne samo u pogledu rekonstrukcije same zgrade, već i muzejskog sadržaja – budu jedan od ključnih elemenata predstavljanja MAU u svetu.

e. NAUČNA DELATNOST

Izrada nove koncepcije MAU

Izrada nove koncepcije MAU predstavlja naučnu osnovu za izradu Strateškog plana, Plana upravljanja zbirkama, rekonstrukciju muzejske zgrade, kao aspekte koji su uređeni u domenu stručne muzejske delatnosti. Njen je zadatak da teorijski obrazloži osnovne zahteve ovih procesa,

zasnovane na savremenom, inter- i transdisciplinarnom proučavanju afričkih studija, muzejskih studija, kulturalne analize, postkolonijalne i dekolonijalne teorije, i da izloži utemeljenu naučnu metodologiju koja je u osnovi ovih promena.

Bitan aspekt rada MAU bio je u poslednjih deset i više godina prevođenje teorije u praksu, i obratno, interpretacija prakse kroz teoriju. U domenu zaštite nasleđa, a naročito u domenu proizvodnje znanja u kojoj institucije nasleđa i reprezentacije učestvuju, sadejstvo ova dva aspekta rada prepoznato je kao osnova pomaka saznanje paradigme prema dekolonizaciji znanja.

Ukratko, nova koncepcija MAU, u vezu dovodi četiri osnovna aspekta rada koja teoretizuje u skladu sa savremenom teorijom: 1. osnovna muzejska dokumenta kojima se definiše rad muzeja, 2. rekonstrukciju zgrade, 3. upravljanje zbirkama (planiranje delatnosti kroz politiku nabavke predmeta i pristupa njihovim tumačenjima) i 4. međunarodnu komunikaciju i saradnju, obrazlažući značaj svake od ovih stavki i bitnost njihove korelacije u daljem muzejskom radu.

2.4 Struktura i početni sadržaj bloga

O blogu

Blog „Antikolonijalni muzej“ je deo projekta rekonceptualizacije Muzeja afričke umetnosti u Beogradu. Iako je istorijski povezan sa snažnim antikolonijalnim uverenjima njegovih inicijatora, Vede Zagorac i dr Zdravka Pečara, Muzej afričke umetnosti danas deli mnoge od problema sa kojima se suočavaju i druge srodne institucije širom sveta, a koji proizilaze iz dominantne kolonijalne/imperijalne paradigme. Blog je stoga prevashodno posvećen promišljanju ključnih pitanja o konstruisanju (tradicionalne, klasične) afričke umetnosti u muzejima širom sveta, kritici diskursa koji nastavljaju da perpetuiraju rasne, rodne i kulturne stereotipe, kao i pronalaženju i plasiranju modela za promenu paradigme proizvodnje znanja u muzejima i srodnim institucijama.

Urednice bloga: Emilia Epštajn i Ana Sladojević

Priloge pišu: stalni blogeri/blogerke (Ana Sladojević, Emilia Epštajn, Ana Knežević), gostujući blogeri (sa specifičnom temom)

Teme:

- Kritika muzeja i muzejskih metodologija
- Reprezentacija afričkih umetnosti
- Savremena umetnost
- Promena saznanje paradigme
- Proizvodnja znanja
- Protiv perpetuiranja stereotipa
- Vidljivo i nevidljivo
- Postkolonijalno, dekolonijalno i antikolonijalno promišljanje
- Depatrijarhalizacija muzejskih sadržaja
- Uključenost/isključenost određenih pojedinaca ili grupa
- Antirasističko delovanje
- Tematizacija solidarnosti

- Iz dokumentacije
- Iz arhive događaja: re-teoretizacija

Blokovi:

MUZEJI I MUZEJSKE PRAKSE (nastanak, finansiranje, istorija, arhitektura, kolekcije, modeli izučavanja i reprezentacije, dokumentacija, arhiv, muzejska izdanja, izložbe, proizvodnja znanja, intervencije unutar muzejske prakse)

PROMENA SAZNAJNE PARADIGME (publika, načini komunikacije, načini uključivanja, decentralizacija znanja, edukativni sadržaji, dostupnost sadržaja, digitalni prostori, otvaranje platformi za saradnju, uspostavljanje dugoročne saradnje, mreže i konstelacije, dekolonizacija, depatrijarhalizacija)

DRUŠTVENE AKTUELNOSTI (vidljivost/nevidljivost, migracija, rasizam, ranjive grupe i pojedinci, komentar u realnom vremenu, otvaranje prostora za različite glasove i doprinose)

Izgled svakog priloga:

1. tekst između 750 i 1500 reči, sa naslovom, uvodnim pasusom, podnaslovima, linkovima prema referencama, linkom ili linkovima prema ostalim sadržajima u okviru bloga-na sajtu MAU i sve drugo što je potrebno u vezi sa samim tekstom.
2. Nekoliko fotografija ili ilustracija (kad god je moguće za ovo angažovati umetnice i umetnike, dizajnere, i svaku ilustraciju potpisati).
3. Antrfile uz ilustraciju.

Bibliografija

- Azoulay, A. A. (2019). *Potential History: Unlearning Imperialism*. London: Verso.
- Baker, C. (2018). *Race and the Yugoslav region: Postsocialist, post-conflict, postcolonial?*. Manchester: Manchester University Press.
- Bal, M. (1999). ed. *The Practice of Cultural Analysis, Exposing Interdisciplinary Interpretation*. California: Stanford University Press.
- Fanon, F. (1986, first published Editions de Seuil, 1952). *Black Skin, White Masks*, Foreword: "Remembering Fanon; Self, Psyche and the Colonial Condition" by Homi K. Bhabha, London: Pluto Press.
- Gagliardi, S. E. and Y. Biro. (2021). African Arts, Summer, vol 54, No2, str. 8-11
- Gagliardi, S. E. and Y. Biro. (2019). First Word, „Beyond Single Stories: Addressing Dynamism, Specificity, and Agency in Arts of Africa“, African Arts, Winter, Vol 52, No 4, str. 1-6
- Galindo, M. (2013). *No se puede descolonizar sin despatriarcalizar: teoría y propuesta de la despatriarcalización*. La Paz, Bolivia: Mujeres Creando.
- Gržinić, M., (2015). We Need not a New But an Indecent Materialism: Transmigrant, Transfeminist and Transgender Struggles, *Art+Media, Journal of Art and Media Studies*, No 8, October.
- Kreuger, A. (2014). Five Images of an Image: The Museum of African Art in Belgrade, *Afterall Online Journal*, No 37, Autumn/Winter.
- Littlefield Kasfir, S. (1984). *One Tribe, One Style? Paradigms in the Historiography of African Art*, in: *History in Africa*, Vol. 11, Cambridge University Press, pp. 163-193.
- Mbembe, A. (2001). *On the Postcolony*, Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press.
- Mignolo, W. (2007) 'Delinking: The Rhetoric of modernity, the logic of coloniality and the grammar of de-coloniality,' *Cultural Studies*, 21: 2: 449-514.
- Mignolo, W. D. (2000). *Local Histories/Global Design, Coloniality, Subaltern Knowledges, and Border Thinking*, Princeton and Oxford: Princeton University Press.
- Njegovanović-Ristić N. i dr Pečar Z. (1989). *Monografija MAU*, Beograd: Muzej afričke umetnosti.
- Pečar V., Pečar Z., Kwasi A. M., Arandelović-Lazić J. (1977). *Muzej afričke umetnosti – Kolekcija Vede i dr Zdravka Pečara*, katalog povodom otvaranja MAU. Beograd: MAU.

- Pečar, Z. (1965). *Afrička kretanja*. Zagreb: Naprijed.
- Quijano, A. (2007) 'Coloniality and Modernity/Rationality', *Cultural Studies*, 21: 2: 168-178.
- wa Thiong'o, N. (1986) *Decolonising the Mind: the Politics of Language in African Literature*. Nairobi, Oxford and Portsmouth: Heinemann Educational.
- Ruggles, D. F. and Silverman H. (2009). eds. *Intangible Heritage Embodied*. Dordrecht/Heidelberg/London/New York: Springer.
- Sladojević, A. (2016). "Museum metanarratives through prism of self-reflection, revaluation and digital shift" *Review Afrika – Studies in Art and Culture*, Belgrade: Museum of African Art.
- Sladojević, A. (2016). "'African Objects' within a Collection: Case Study of the Museum of Yugoslav History", *Serbian Science Today*, Vol. 1, No 1, 1-7
- Sladojević, A. (2015). *Images of Africa*, edition within international project Non-aligned Modernisms, Belgrade: Museum of Contemporary Art in Belgrade.
- Sladojević, A. (2014). *Muzej afričke umetnosti, Konteksti i reprezentacije* (e-book). Belgrade: Museum of African Art.
- Sladojević, A. (2014). "African Arts in Local Environment - Contexts and Representations" in M. Šuvaković, Ed., *History of Arts in Serbia, XXth century - third volume*, Belgrade: Orion Art.
- Sladojević, A. (2012). "Museum of African Art and its anti/colonial discourse", *Kultura, Review for the Theory and Sociology of Culture and for Cultural Policy*, Belgrade: Center for Study in Cultural Development, Republic of Serbia.
- Smith, L. (2006) *Uses of Heritage*. London and New York: Routledge.
- Sretenović, D. (2004) *Crno telo, bele maske*, Beograd: Muzej afričke umetnosti.
- Waterton, E. and Watson S., (2010). eds. *Heritage and Community Development: Collaboration or Contestation?* London and New York: Routledge.

Web

- Konferencija „Nesvrstani muzej“, <https://www.muzej-jugoslavije.org/program/nesvrstani-muzej/>
- TrAIN Open Live Event with Ana Sladojević, <https://www.youtube.com/watch?v=GvnbxEHO-Sg>

A LEXICON OF DECOLONIALITY IN EASTERN EUROPE: How to Decolonise an Art Organization? #2, <https://www.youtube.com/watch?v=xZw6Pyq8ZRU>

Ana Sladojević je nezavisna kustoskinja i teoretičarka umetnosti i medija. Bavila se muzejima kao kompleksnim predmetima, čiji prethodni diskursi, često upisani unutar različitih neprepoznatih ili „nevidljivih” elemenata, poput „viška” muzejske proizvodnje u formi arhiva, dokumentacije, ili studijskih materijala, utiču na formiranje značenja. Ovim pitanjima je pristupala naročito u kontekstu Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara, i Muzeja Jugoslavije, sa naglaskom na aspekte ovih institucija u vezi sa istorijskim nesvrstavanjem. Učestvovala je u projektima: „Southern Constellations: The Poetics of the Non-Aligned”, Muzej sodobne umetnosti/Moderna Galerija, Ljubljana, Slovenija (2019) / Asia Culture Center, Gvangdžu, Južna Koreja (2020); „Tito u Africi: Slike solidarnosti”, Muzej Jugoslavije (2017) / Pitt Rivers Museum, Oksford (2018) / Wende Museum, Los Anđeles (2019); „NYIMPA KOR NDZIDZI, Čovek ne može opstati sam, (Re)konceptualizacija Muzeja afričke umetnosti – zbirke Vede i dr Zdravka Pečara”, MAU (2017-2018); „Nesvrstani modernizmi”, Muzej savremene umetnosti u Beogradu / Fondacija ERSTE (2011-2016).